

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra biotechnických úprav krajiny

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Negativní dominanty v Chráněné krajinné
oblasti Broumovsko**

Vedoucí práce: doc. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Diplomant: Bc. David Velehradský

2011

Česká zemědělská univerzita v Praze
Katedra: Biotechnických úprav krajiny

Fakulta životního prostředí
Školní rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Pro: **Davida Velehradského**

Obor: Regionální environmentální správa (kombinované studium)

Název tématu: **NEGATIVNÍ DOMINANTY V CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ
OBLASTI BROUMOVSKO**

Název tématu v anglickém jazyce: Negative dominating features in the Protected
Landscape Area Broumovsko

Zásady pro vypracování:

Diplomová práce bude mít charakter studie, která bude popisovat negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko. Budou zvoleny kategorie dominant dle velikosti a prostorového uplatnění. Jednotlivé dominanty budou zdokumentovány pomocí fotografií pořízených z různých vzdáleností a pohledových os. Lokalizace dominant budou zaneseny do prostředí GIS.

Výsledkem bude materiál popisující negativní dominanty na Broumovsku, hodnotící jejich dopad na krajinný ráz a navrhuující opatření na zmimění tohoto dopadu.

Výsledky práce budou zpracovány v textové a grafické podobě a budou sloužit jako podklad pro zpracování kapitol o krajinném rázu v Plánu péče o CHKO Broumovsko na období 2012 – 2021.

Rozsah grafických prací:

Rozsah průvodní zprávy: min. 40 stran

Seznam odborné literatury:

- Spíšek J., Hájek A., Kopecký J. a kol., 2002: Chráněná území CHKO Broumovsko
- Občanské sdružení TUŽ se, Broumovsko!, 2003: Broumovsko Interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku
- Sklenička, P., 2003: Základy krajinného plánování
- Löw, J., Míchal, I., 2003: Krajinný ráz
- Cílek, V., 2002 : Krajiny vnitřní a vnější
- Culek, M., 1996: Biogeografické členění ČR
- Vorel, I., Bukáček, R., Matějka, P., Culek, M., Sklenička, P., 2004: Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz
- Vorel, I. (ed.) et al., 2006: Krajinný ráz a východiska jeho hodnocení
- Vorel, I., Sklenička, P., 2006: Ochrana krajinného rázu
- Plán péče o chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 - 2012
- Územní plány obcí

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Petr Sklenička, CSc.

Konzultant diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce:
12. 1. 2009

Termín odevzdání diplomové práce:
30. duben 2010

prof. Ing. Pavel Kovář, DrSc.
(vedoucí katedry)

doc. Ing. Petr Sklenička, CSc.
(děkan)

V Praze dne 12. 1. 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma: „Negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko“ zpracoval samostatně pod vedením doc. Ing. Petra Skleničky, CSc., a že jsem uvedl všechny literární prameny, ze kterých jsem čerpal.

V Náchodě dne 1. 4. 2011

David Velehradský

Poděkování

Děkuji především doc. Ing. Petru Skleničkovi, CSc. za vedení mé diplomové práce, cenné rady a připomínky. Dále děkuji svým kolegům ze Správy CHKO Broumovsko, panu Jakobovi Kovářovi a panu Janu Vrbovi za cennou spolupráci a pomoc při získávání informací k zpracovávanému tématu.

Abstrakt

V diplomové práci jsem se zabýval mapováním, popisem a návrhovými opatřeními pro eliminaci projevu negativních dominantních prvků v krajině Broumovska. Identifikované negativní dominanty jsem v rámci práce rozdělil do skupin podle projevu v krajině na liniové, prostorové a bodové. Jako protipól je v práci uveden přehled prvků, které naopak pozitivně ovlivňují krajinu řešeného území (přírodní a kulturně-historické dominanty).

Cílem práce bylo vytvoření materiálu, který navazuje a doplňuje preventivní hodnocení krajinného rázu Chráněné krajinné oblasti Broumovsko zpracované Ing. arch. Jitkou Brychtovou a aktualizované doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc. Dalším cílem bylo vytvořit podklad pro zpracování příslušných kapitol k územnímu plánování, výstavbě a ochraně krajinného rázu v nově vytvářeném Plánu péče o CHKO Broumovsko na období 2012–2021.

Práci jsem zpracovával pro celé území Chráněné krajinné oblasti Broumovsko – tj. pro oblast s rozlohou okolo 410 km². Vlastní tvorbu práce lze rozdělit na tři základní části – **terénní část, zpracování získaných dat a zpracování charakteristik území a literární rešerše**. Z důvodu značného rozsahu zájmového území byla terénní část (pořízení fotografií, stanovení rozměrů a zanesení prvků do pracovní mapy) prováděna v sérii terénních průzkumů v letech 2009 a 2010. Získaná data v terénu byla následně zpracována do tabulek a zanesena do prostředí GIS, a to v průběhu podzimních a zimních měsíců roku 2010. Zpracování charakteristik území a literární rešerše bylo zpracováno v jarních měsících roku 2011.

V rámci diplomové práce jsem v krajině Broumovska identifikoval celkem 138 dominantních prvků (s pozitivním i negativním vlivem na celkový obraz krajinné scény). Jednotlivé objekty zařazené do skupin negativních dominant (celkem 105 prvků) byly v práci popsány a byla pro ně navržena opatření pro zmírnění jejich projevu do okolní krajiny.

Klíčová slova: Chráněná krajinná oblast Broumovsko, krajina, krajinný ráz, krajinná dominanta.

Summary

In my diploma thesis I deal with mapping, description and proposed measures for the sake of eliminating the presence of negative dominant features in the landscape of Broumovsko. I have divided the identified negative dominant features in my work into three different groups according to their presence in the landscape: linear, spatial and punctual. As an opposite pole I provide a list of features which – quite on the contrary – influence the landscape within the territory in question in a positive way (natural and historic-cultural dominant features).

The scope of my study was to create a work which would follow and complement the preventive assessment of the landscape character of the Protected Landscape Area Broumovsko elaborated by Ing. arch. Jitka Brychtová and updated by doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc. Another objective was to create background materials for processing those chapters relating to territorial planning, construction and landscape character protection in the Plan of Care of the Protected Landscape Area Broumovsko for 2012 – 2021 which is being created now.

My thesis is concerned with the whole territory of the Protected Landscape Area Broumovsko, i.e. with an area covering around 410 km². The creation of the work itself can be divided into three basic parts: **work in terrain, processing of the collected data and the area characteristics and literary research.** With regards to the large extent of the territory the territorial part (taking photographs, assessing proportions and plotting the features in the working map) was carried out in a series of terrain research between 2009 and 2010. The collected data were subsequently processed into charts and entered into GIS environment during autumn and winter of 2010. Processing the area characteristics and literary research was done in spring of 2011.

While working on this diploma thesis I identified in the landscape of Broumovsko 138 dominant features (with either positive or negative influence on the landscape as a whole). All the objects classified as negative dominant features (105 features on total) were described in the thesis and I proposed measures which would result in reducing the impact of their presence in the surrounding landscape.

Keywords: Protected Landscape Area Broumovsko, landscape, landscape character, landscape dominant feature.

Obsah

1. ÚVOD	1
2. CÍLE PRÁCE	3
3. LITERÁRNÍ REŠERŠE	4
3.1 Krajina.....	4
3.2 Estetické hodnocení krajiny.....	7
3.3 Krajinný ráz.....	8
3.4 Hodnocení krajinného rázu.....	11
3.5 Krajinné dominanty.....	15
4. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	18
4.1 Vymezení zájmového území.....	18
4.2 Ochrana přírody na území CHKO Broumovsko.....	20
4.3 Geologická a geomorfologická charakteristika.....	22
4.4 Pedologicko-petrologická charakteristika.....	26
4.5 Hydrologická charakteristika.....	28
4.6 Klimatická charakteristika.....	29
4.7 Flora.....	30
4.8 Fauna.....	32
4.9 Historický vývoj osídlení.....	33
4.10 Architektura.....	37
5. METODIKA PRÁCE	40
6. VÝSLEDKY	45
6.1 Přírodní dominanty.....	45
6.2 Kulturně-historické dominanty.....	47
6.3 Liniové dominanty.....	48
6.4 Prostorové dominanty.....	50
6.5 Bodové dominanty.....	86
6.6 Shrnutí - přehled dominantních prvků v krajině Broumova.....	106
7. DISKUSE	109

8. ZÁVĚR	111
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	113
9.1 Ostatní prameny.....	116
10. PŘÍLOHY	117
10.1 Fotografie přírodních dominant.....	117
10.2 Fotografie kulturně-historických dominant.....	120
10.3 Ostatní fotografické přílohy.....	128
10.4 Ostatní přílohy.....	130

1. ÚVOD

Prostřednictvím této práce se snažím vytvořit ucelený materiál mapující především negativní prvky (dominanty) v krajině Broumovska, které více či méně ovlivňují hodnotu krajinného rázu území.

Krajinu nemůžeme jednoznačně definovat. Pro termín krajina existuje poměrně značná škála definic. Pojetí krajiny může být např. právní, geomorfologické, geografické, ekologické, architektonické, historické, demografické, umělecké, emocionální, ekonomické aj. (Sklenička, 2003).

Dle mého názoru termínu krajina nejlépe odpovídá tato definice: „Krajina je heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, které se v dané části povrchu v podobných formách opakují.“ (Forman a Godron, 1993), popř. definice zakotvená v ust. § 3 odst. 1, písmene m) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, která uvádí: „Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačních prvků.“

V rámci krajiny lze identifikovat určité dominující prvky, kdy za dominantu považujeme převládající (vládnoucí prvek v konfiguraci hmotových prvků) krajinné scény (Vorel et al., 2004). Krajinnou dominantu lze také charakterizovat jako krajinný prvek nebo složku krajiny výrazně přesahující některou ze svých vlastností (např. velikostí, tvarem, barvou, aj.) rámec ostatních částí sledovaného prostoru (Sklenička, 2003).

Jak jsem již uvedl výše, v diplomové práci se zabývám mapováním negativních dominant na území Chráněné krajinné oblasti Broumovsko. Okrajově v práci uvádím i přehled prvků, které pozitivně ovlivňují krajinu (přírodní a kulturně-historické dominanty).

K rozhodnutí zpracovat diplomovou práci na téma: „Negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko“ jsem dospěl před dvěma lety, kdy jsem se při výkonu své pracovní činnosti na pozici krajináře Správy CHKO Broumovsko začal hlouběji zajímat o stávající negativní prvky v krajině, které ovlivňují krajinný ráz chráněné krajinné oblasti.

Mezi hlavní důvody mého rozhodnutí patří i skutečnost, že Správa CHKO Broumovsko nedisponuje podobně uceleným materiálem v období, kdy začínají

přípravné práce na zpracování nového Plánu péče o CHKO na období 2012–2021, který bude mj. obsahovat kapitoly k územnímu plánování, výstavbě a ochraně krajinného rázu.

Ochrana krajinného rázu je zakotvena v ust. § 12 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, kde je uvedeno: „Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.“

Prováděcí předpis k § 12 výše citovaného zákona, zaměřený na podrobnosti ochrany krajinného rázu, nebyl dosud Ministerstvem životního prostředí vydán.

2. CÍLE PRÁCE

Podle ustanovení § 25 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je definována chráněná krajinná oblast jako rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin a popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.

V rámci krajiny lze identifikovat určité dominující prvky, kdy za dominantu považujeme převládající (vládnoucí prvek v konfiguraci hmotových prvků) krajinné scény (Vorel et al., 2004).

Cílem je vytvoření materiálu, který bude mít charakter podkladové studie dokumentující negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko. Mým záměrem není vytvoření studie ve smyslu jednoho z pěti základních typů Diplomové práce, které jsou charakterizovány v Metodických pokynech pro zpracování Diplomových prací na Fakultě životního prostředí. Z tohoto pohledu bude mít zpracovávaná práce charakter experimentu částečně i zpracování již existujících dat.

V této práci budou zmapovány negativní dominanty v krajině Broumova, jednotlivé prvky budou zdokumentovány pomocí fotografií a jejich lokalizace bude zanesena do prostředí GIS.

Výsledkem bude materiál popisující významné krajinné dominanty v CHKO Broumovsko (s důrazem na negativní prvky), hodnotící jejich dopad na dochovanou hodnotu krajinného rázu a navrhuující opatření na zmírnění jejich projevu v krajině.

Zpracovaný materiál, zejména jeho závěry, budou sloužit jako podklad pro zpracování příslušných kapitol o krajinném rázu v nově vytvářeném Plánu péče o CHKO Broumovsko na období 2012–2021.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

V následujících podkapitolách se budu snažit skrze názory odborníků vysvětlit některé pojmy, které budu v práci používat popř., které s mojí prací úzce souvisí.

3.1 Krajina

Jelikož je téma mé diplomové práce zasazeno do krajiny Broumovska, pokusím se nejprve blíže vysvětlit pojem krajina.

Termín krajina je starogermánského původu (Sklenička, 2003), který byl do vědeckého názvosloví zaveden jako zeměpisný v 18. století a později začal být využíván i jako pojem ekologický (Raška, 1996).

Podle Skleničky (2003) krajina představuje značně složitý systém, který nemůžeme pochopit prostřednictvím analýzy jeho jednotlivých částí, ale pouze systémovým a komplexním přístupem. Krajina může mít rozsah od několika m² až po km². Z hlediska rozlohy můžeme hovořit o krajině Broumovska, Orlických hor, Podkrkonoší, nebo také o krajině Jižní Ameriky, Austrálie aj.

Lipský (1998) uvádí, že krajina je středem zájmu mnoha vědních oborů a každý z nás v nějaké krajině žije a také se v ní realizuje. Člověk jako jediný živočišný druh ovlivňuje krajinu v tak velkém rozsahu. V důsledku zemědělského hospodaření, rozvoje sídel, průmyslu, dopravy aj. člověk mění tvář krajiny, a přesto obdivuje divokost a prostou krásu krajiny přírodní – dosud nepozměněné.

„Zdá se, že teprve nepřítomnost krajiny v životě člověka nás přivedla k pochopení nutnosti chránit strom, horu, vodu i volný horizont. Kdosi nebo cosí v nás smrtelně stůně, pociťujeme neutěšitelný stesk po volné divoké krajině, kterou si neseme od nepaměti vtištěnou jako vzorec. Původní divočina se s rozšířením lidského druhu proměňuje v krajinu kulturní, pak průmyslovou a ta nakonec v krajinu zdevastovanou“ (Cílek et al., 2003).

Podle současně platné právní úpravy, ustanovení § 3 odst. 1, písm. m) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je krajina definována jako: „...část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.“

V Evropské úmluvě o krajině je pojem krajina popisován takto: „Krajina značí část území vnímanou obyvateli, jejíž charakter je výsledkem působení přírodních a/nebo lidských činitelů a jejich vzájemných vztahů.“

Výše uvedené formulace popisující termín krajina jsou jakýmsi zobecněním široké škály definic uváděných v odborné literatuře. Z toho vyplývá, že definice pojmu krajina není jednotná a dle Skleničky (2003) může mít pojem krajina celou řadu pojetí – právní, geomorfologické, geografické, ekologické, architektonické, historické, demografické, umělecké aj.

V internetové encyklopedii je termín krajina vysvětlován takto: „Krajina je odborný geografický a ekologický pojem, který vědeckým způsobem popisuje vybranou část zemského povrchu s typickou kombinací přírodních a kulturních prvků a charakteristickou scénérií. K základním složkám krajiny patří reliéf, půda, vodstvo, klima, vegetační pokryv, zvířena a člověk. Jako přírodní krajina se nazývá území nedotčené lidskou činností, v němž dominují přirozené prvky, takových oblastí však na Zemi zbývá velmi málo. V současnosti převládá kulturní krajina vzniklá přetvořením původní přírodní krajiny činností člověka“ (<http://cs.wikipedia.org/wiki/krajina>, 20. 3. 2011).

Z poměrně velkého počtu definic krajiny zde uvádím ty, které mi přijdou nejvýstižnější a nejvíce mne zaujaly:

„Krajina je určitý výsek souše, který má nějaký střed, určitou hranici či okraj a uvnitř té hranice leží pole nějakých víceméně jednotných vlastností. Všichni máme zkušenost, že existují různé krajiny, ale rozdíly mezi nimi spíš cítíme, než abychom je uměli pojmenovat“ (Cílek et al., 2004).

„Krajina je územní celek, kvalitativně se lišící od celků okolních. Má přirozené hranice, vyznačuje se vnitřní stejnorodostí a individuální strukturou“ (Raška 1996).

„Krajina je heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje“ (Forman a Godron, 1986).

„Jedná se o část prostoru na zemském povrchu, která zahrnuje komplex systémů tvořených vzájemnou interakcí horniny, vody, vzduchu, rostlin, živočichů a člověka

a která svou fyziognomií vytváří zřetelnou jednotku (soustavu) systémů vyššího řádu s řadou subsystémů ve vzájemné interakci, které svou fyziognomií utvářejí zřetelně vymezenou část zemského povrchu. Celá tato soustava je dále spoluutvářena abiotickými, biotickými a antropogenními činiteli“ (Zonneveld 1979 a 1995).

„Krajina je rozlehlá všeobsahující totalita, místo, které má vždy svou zvláštní identitu vyplývající z místních podmínek“ (Norberg-Schulz, 1994).

„Obytná krajina je oblast nebo obytné místo znamenající přírodní prostor přímo úmyslně určený nebo utvářený k přírodnímu obývání“ (Žák, 1947).

„Krajina je místo svědectví a očekávání“ (Dejmal, 1997).

Obr. č. 1 – Krajina Polické vrchoviny (foto. D. Velehradský).

Obr. č. 2 – Krajina Broumovské kotliny (foto. D. Velehradský).

3.2 Estetické hodnocení krajiny

Kapitolu o estetickém hodnocení krajiny jsem do své práce zařadil proto, že estetická hodnota je mj. ovlivňována i dominantními prvky v krajině.

Estetické hodnocení krajiny je vždy do jisté míry subjektivní a odvíjí se od úrovně individuálního vkusu hodnotitele (např. vysokoškolsky vzdělaný člověk může být v hodnocení krajiny/uměleckého díla primitivem a naproti tomu prostý člověk může mít neobyčejně vyvinutý vkus).

Definice estetiky je velké množství, ale v zobecněné formě lze říci, že jde o vědu, která se snaží vědeckou analýzou stanovit zákonitosti "krásna". Estetika je poměrně starého data a již před začátkem našeho letopočtu se jí zabývali někteří řečtí myslitelé (např. Aristoteles). Okolo roku 1750 se estetika v pojetí vědecké disciplíny objevuje u Baumgartena a v českých zemích je její vývoj spojen se jmény F. Palacký, J. Durdík atd. (Raška, 1998).

Proti estetickému hodnocení krajiny jsou často vznášeny připomínky, že je subjektivní a neměřitelné. Dle Zvolského (1997) lze estetické hodnocení objektivně doložit, ale v některých případech to bývá poměrně obtížné.

Podle Löwa a Míchala (2003) je estetická hodnota krajiny jednou ze součástí obecného estetického působení prostředí na člověka. Součástí tohoto působení je nejen krása, ale i ošklivost.

Podle Skleničky (2003) je vymezení a následná obhajoba estetické funkce krajiny daleko méně přesvědčivá než obhajoba funkce ekologické. Autor dále uvádí, že estetická funkce krajiny je zprostředkována smyslovými vjemy člověka (zejména vizuálně) a následně se skrze estetické charakteristiky promítá do estetické hodnoty krajiny, kdy se jedná o hodnotu vytvářející se v průběhu estetického zážitku.

Jevy, které lze v krajinné scéně pozorovat (nebo vnímat jinými smysly), vyvolávají v pozorovateli podle Vorla (2006) zpravidla pozitivní emocionální hodnocení a jsou považovány za rysy estetické hodnoty krajiny. Jde např. o: rozmanitost tvarů (habitus rostlin), bohatost barev, typickou barevnost krajiny v jednotlivých ročních obdobích, neobvyklost scenérie, přítomnost kulturně-historických dominant (venkovský kostelík) aj.

Estetická hodnota krajiny byla dle Vorla (1999) vždy chápána v závislosti na estetické normě. V případě estetické normy se jedná o určitý filtr, který v určité době,

v určitém místě a v určitém kulturním prostředí ovlivňuje estetické vnímání. Obsahem estetické normy nejčastěji bývá vnější ztvárnění objektů a jejich vzájemné vztahy.

Vorel (2010) vnímá estetickou hodnotu krajiny jako projev přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině a dle jeho názoru je výsledkem trvale udržitelného vývoje krajiny. Jako předpoklad vzniku estetické hodnoty uvádí subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny.

S estetickou hodnotou krajiny úzce souvisí pojem „genius loci“, který je vykládán jako duch místa, specifická atmosféra určitého místa/krajiny apod.

„Místa schopná oslovit duši člověka působí jinak než místa, jež jsou pouze hezká. Duch místa živí přístup a činy těch, kteří ho řídí, stavějí, spravují a užívají. Není proto divu, že se necítíme dobře v supermarketech ovládaných pojmem „ber“, který není doplněn o „dávej“ prostřednictvím řemesel a služeb... Kde se zničí místo, tam se zničí i kultura, následuje sociální i osobní znehodnocení...“ (Day, 2004).

Podle Mimry (1998) pojem genius loci odpovídá termínu krajinný ráz, který je předmětem následující kapitoly. Dle zmíněných autorů je podstatou genia loci uchování identity místa v určitém časovém období.

Míchal (1999) popisuje genia loci jako jedinečný a neopakovatelný charakter určitého místa, který má svůj hmotný rozměr umožňující pochopení jeho nehmotného rozměru, jež je součástí kulturní a historické charakteristiky krajinného rázu.

3.3 Krajinný ráz

Každá krajina má svůj osobitý ráz, který ji odlišuje od krajin ostatních. Stejně tomu je i v případě zájmového území – krajiny Broumova. Základní charakteristiky tohoto území jsou popsány v preventivním hodnocení krajinného rázu CHKO Broumovsko zpracovaném Ing. arch. Jitkou Brychtovou a aktualizovaném doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc., která budou v obecné rovině představena v následující kapitole.

Podle Míchala (1997) mají všechny krajiny svůj ráz, ale ne každá zasluhuje stejnou úroveň ochrany. I podle Skleničky (2003) se většina odborníků shodne na tom, že např. krajina severočeské hnědouhelné pánve zasažená povrchovou těžbou má svůj krajinný ráz.

„Každý kraj je poněkud odlišný a vytváří trochu jiné lidi. Čechy jsou (či bývaly a snad zase opět budou) bohatá směsice krajů, povah, přístupů k životu a spiritualit. Čechy - to je práce na celý život. Jsou velmi bohaté, rozmanité a skryté. (Cílek, 2007)“

Ochrana krajinného rázu je zakotvena v ustanovení § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny - ochrana krajinného rázu a přírodní park, kde je uvedeno:

(1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

(2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiných činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

(4) Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu jsou dohodnuté s orgánem ochrany přírody.

Kromě výše uvedené zákonné definice krajinného rázu existuje nespočet dalších výkladů tohoto termínu. V následujícím textu se některé z nich pokusím uvést.

Ráz krajiny je významnou hodnotou dochovaného přírodního a kulturního prostředí a z tohoto důvodu je chráněn před znehodnocením. Je dán specifickými rysy a znaky krajiny, které vytvářejí její odlišnost a jedinečnost. Ráz krajiny vyjadřuje nejenom přítomnost pozitivních jevů a znaků, ale také kulturní a duchovní dimenze krajiny. Pojmu „krajinný ráz“ odpovídá termín „charakter krajiny“, který je vyjádřený morfologií terénu, charakterem vodních toků a ploch, vegetačního krytu a osídlení (Vorel, 2006).

Krajinný ráz je dle Vorla et al. (2004) tvořen souborem přírodní, kulturní a historické charakteristiky oblasti nebo místa. Řečeno jinými slovy, ráz krajiny je tvořen jak rysy a hodnotami přírodními (morfologií terénu, vodními toky a vegetačním krytem), tak i kulturními (strukturou zástavby, jednotlivými stavbami, kulturním významem místa) a historickými (přítomnost prvků a vazeb vypovídajících o historickém vývoji krajiny). Dle autorů se jedná jak o fyzickou přítomnost určitých jevů (přírodních lokalit, památkových objektů), tak i o vnější projev – viditelnost – v prostorových vztazích krajiny (krajinné scéně).

Podle Löwa a Míchala (2003) je krajinný ráz významnou hodnotou naší krajiny a života nás všech v ní. O vzhledu a vývoji krajiny rozhodují lidé na základě svých životních potřeb a snů. Současná hodnota krajinného rázu je odkazem životních zkušeností našich předků v krajině. V dnešní krajině záleží na nás, co z převzatého odkazu uchováme, co budeme rozvíjet a v jaké podobě.

Podle Hnitky (1999) je krajinným rázem to, jak krajina vypadá. Jedná se o to, aby to hezké v krajině hezkým zůstalo a to ošklivé být ošklivým přestalo. Přesvědčením autora je, že krajinu tvoří ke svému obrazu a prospěchu hospodář.

Dle Bukáčka (2006) je celá řada definic termínu krajinný ráz, které se liší nejenom podáním, ale především úhlem pohledu na danou problematiku. Společně však řeší jediné – ochranu dílčích hodnot krajinného rázu (přírodních, kulturních a historických).

Z výše uváděných popisů vyplývá, že **ráz krajiny je tvořen třemi základními charakteristikami – historickou, kulturní a přírodní.**

Vorel (2010) popisuje ve svém preventivním hodnocení krajinného rázu Broumova uvedené charakteristiky takto:

- **historická charakteristika** je součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblastí či místa. Tato charakteristika je klíčová pro pochopení vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním a vzhledem a jejich trvalé udržitelnosti,
- **kulturní charakteristika** je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal,
- **přírodní charakteristika** zahrnuje vlastnosti krajiny vyplývající z trvalých přírodních podmínek (geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry) a z aktuálních staveb ekosystémů.

3.4 Hodnocení krajinného rázu

Z důvodu zaměření mé práce na území CHKO Broumovsko budu popis hodnocení krajinného rázu vztahovat k území chráněných krajinných oblastí a níže uvedu, jakými studii krajinného rázu v současné době disponuje.

V předchozí kapitole jsem zmínil, že ochrana krajinného rázu je zakotvena v ustanovení § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny - ochrana krajinného rázu a přírodní park.

Prováděcí předpis k § 12 výše citovaného zákona, zaměřený na podrobnosti ochrany krajinného rázu, nebyl dosud Ministerstvem životního prostředí vydán.

Aby bylo možné dochovanou hodnotu krajinného rázu chránit, je důležité znát a umět popsat její znaky.

Podle Vorla et al. (2004) můžeme provádět **hodnocení vlivu navrhovaných záměrů (nejčastěji staveb) na dochované znaky krajinného rázu** nebo předem zpracovat tzv. **hodnocení území z hlediska krajinného rázu**, ve kterém jsou stanovena ochranná opatření (pásma odstupňované ochrany, návrhy eliminace rušivých znaků atp.).

V oblasti zpracování metodik pro hodnocení krajinného rázu došlo v uplynulých dvou desetiletích k poměrně velkému posunu. Pokusím se zde nastínit alespoň ty

nejdůležitější práce a jejich autory, které v nedávné minulosti výrazně napomohly k řešení této problematiky.

Průkopníky v hodnocení území z hlediska krajinného rázu byli v 70. letech 20. století **Muranský a Nauman**, kteří společně vytvořili 12 verzí metodiky hodnocení krajiny a podle poslední verze zmapovali prakticky celé území republiky. Po roce 1989 v této oblasti začal působit **I. Vorel**, který v roce 1995 zpracoval materiál: „*CHKO Žďárské vrchy - hodnocení území z hlediska krajinného rázu*“ (jednalo se o první tzv. preventivní hodnocení krajinného rázu pro území CHKO). V roce 1996 zpracovali **Sklenička a Mimra**: „*Zásady návrhu metodického postupu ochrany krajinného rázu*“, kde si autoři kladli za cíl zapracování problematiky krajinného rázu do metodik pozemkových úprav a územního plánování. **Löw a kol.** v roce 1997 vytvořil: „*Postup definování a hájení krajinného rázu*“, který byl určen pro oblast územního plánování. Ve stejném roce zpracoval **Bukáček a Matějka** metodiku: „*Posouzení konkrétního záměru na krajinný ráz oblasti či místa*“. **Míchal** v roce 1999 představil metodické doporučení Agentury ochrany přírody a krajiny: „*Hodnocení krajinného rázu a jeho uplatnění ve veřejné správě*“, které mj. nastiňovalo postup vymezení míst a oblastí krajinného rázu (Vodrážková, 2001).

Na metodiku zpracovanou **Bukáčkem a Matějkou** navazuje metodický postup: „*Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz*“ zpracovaný **Vorlem a kol.** v roce 2004.

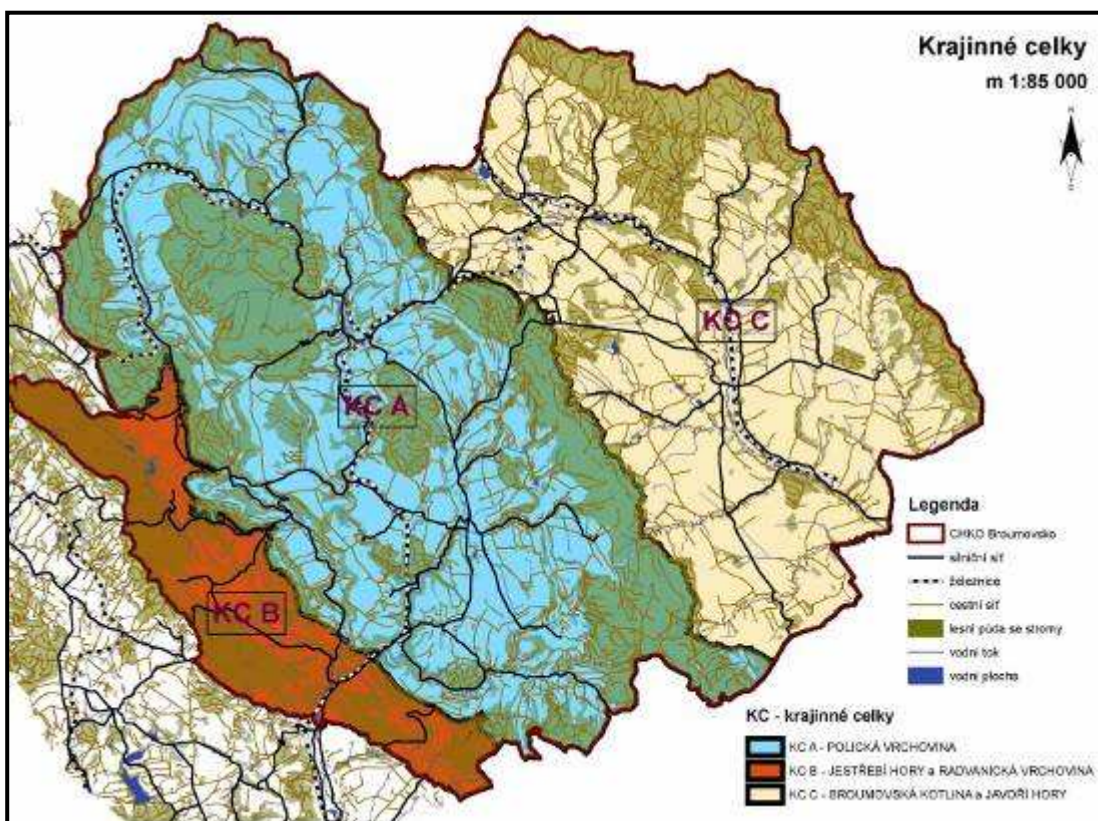
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, dále jen „AOPK ČR“, zpracovala v roce 2008 metodické listy, které se zabývají otázkou preventivního hodnocení krajinného rázu. Podle Kosejka a Heinzlové (2010) mají v současné době všechny Chráněné krajinné oblasti zpracované studie hodnotící jejich území z hlediska krajinného rázu.

Výsledky mé práce mají navazovat a doplňovat studie hodnocení území CHKO Broumovsko z hlediska krajinného rázu, a proto se dále budu věnovat tomuto směru a oblast zabývající se hodnocením vlivu navrhovaných záměrů na dochované znaky krajinného rázu nebudu dále popisovat.

Dle zmíněných metodických listů (AOPK ČR, 2008) je stanoven obsah preventivního hodnocení krajinného rázu a jsou zde popsány jednotlivé části, které má studie obsahovat (textová, tabulková a mapová část, popř. obrazová dokumentace).

Správa CHKO Broumovsko má v současné době k dispozici dvě preventivní hodnocení krajinného rázu. Autorem prvního materiálu je Ing. arch. Jitka Brychtová a její studie je rozdělena do dvou částí - hodnocení krajinného rázu pro Polickou vrchovinu z roku 2001 a hodnocení krajinného rázu pro Broumovskou kotlinu z roku 2002. Hodnocení obsahuje poměrně podrobnou identifikaci znaků jednotlivých charakteristik krajinného rázu, která je dokumentována v textové a výkresové části a v tabulkách. Na identifikaci navazuje návrh regulace pro jednotlivé krajinné prostory a pro sídla v nich situovaná (Brychtová, 2001 a 2002).

V roce 2010 byl výše uvedený materiál aktualizován novou studií, jejímž autorem je Doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc. se svým týmem. Aktualizovaná studie má strukturu preventivního hodnocení dle metodického postupu přijatého AOPK ČR v roce 2008. Materiál koresponduje s textem ust. § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a je v souladu s výkladem jeho pojmů podle Vorla et al. (2004).

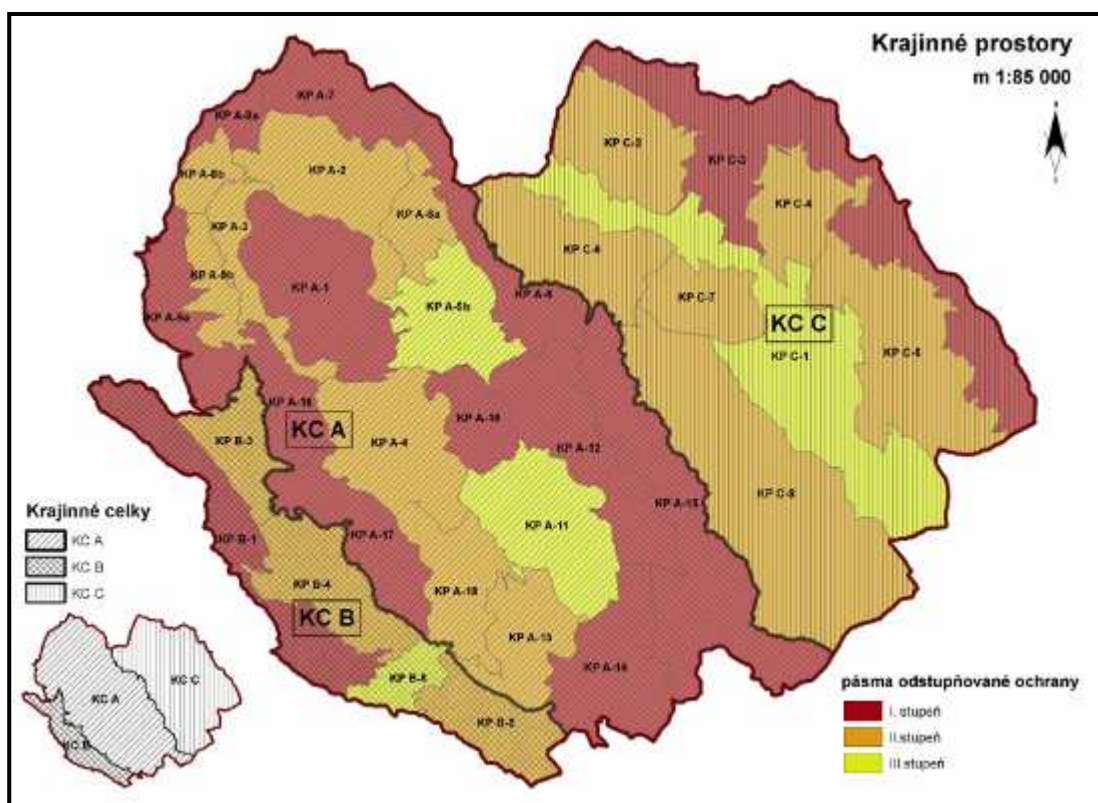

Obr. č. 3 – Rozdělení území CHKO Broumovsko na krajinné celky, s kterými pracují preventivní hodnocení krajinného rázu zpracovaná Ing. Arch. Jitkou Brychtovou a Doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc. (převzato – Vorel, 2010).

Původní i aktualizované hodnocení krajinného rázu vychází z metody charakterové a prostorové diferenciacie území a z návrhu odstupňované ochrany krajinného rázu, a proto vymezuje krajinné celky na úrovni oblastí krajinného rázu a krajinné prostory na úrovni míst krajinného rázu. Nové hodnocení navíc zavádí pro ochranu sídel a jejich prostředí kategorií „Lokalita se zástavbou – LOsZ“, pro kterou stanovuje ochranné podmínky.

Hlavní rozdíl mezi oběma materiály spočívá v metodickém přístupu, kdy původní hodnocení pracuje se třemi úrovněmi ochranných podmínek – regulativy pro krajinné prostory, regulativy pro jednotlivá sídla a pásma odstupňované ochrany pro území, která nejsou jiným způsobem plošně vymezena (nejedná se ani o krajinné celky ani o krajinné prostory).

Nové hodnocení pracuje s třístupňovou ochranou krajinného rázu – na úrovni krajinných celků, krajinných prostorů zařazených do pásem odstupňované ochrany a na úrovni lokalit se zástavbou vymezených buď vizuálními hranicemi, nebo pásmy 500 m od okrajů zástavby (Vorel, 2010).

Obr. č. 4 – Rozdělení území CHKO Broumovsko na krajinné prostory, s kterými pracuje preventivní hodnocení krajinného rázu zpracované Doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc. (převzato – Vorel, 2010).

Správa CHKO využívá výše popisované studie jako odborný podklad při vydávání souhlasů podle § 12 a § 44 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a při vydávání stanovisek v rámci procesu schvalování územně plánovacích dokumentací obcí.

Pro zpracování této práce jsem nejvíce užíval mapového přehledu krajinných prostorů, v rámci kterých se nejvíce uplatňují a jejichž charakteristiky nejvíce ovlivňují mapované negativní prvky. V tabulkových přehledech identifikovaných prvků jsou uváděna označení konkrétních krajinných prostorů, v kterých jsou prvky situovány.

3.5 Krajinné dominanty

Problematika krajinných dominant není v odborné literatuře rozváděna do velkých podrobností. Jelikož je má práce zaměřena na identifikaci a mapování těchto prvků, pokusím se přes vybrané odborníky tuto problematiku v základních rysech nastínit.

V rámci krajiny lze identifikovat určité dominující prvky, kdy za **dominantu** považujeme převládající (vládnoucí prvek v konfiguraci hmotových prvků) krajinné scény (Vorel et al., 2004).

Uvedení autoři současně vysvětlují termín **dominantní rys** krajiny, kdy se jedná o převládající jev nebo vlastnost vizuálně vnímané krajinné scény.

Löw a Míchal (2003) pracují s pojmem **kulturní dominanta krajiny**, který má označovat jeden z dominantních znaků krajinného rázu. Podle autorů jsou kulturní dominantou člověkem bezprostředně vnímané výsledky lidské činnosti v krajině, které se zásadním způsobem podílejí na jejím obraze (stavby, přetvořený reliéf akcentující dlouhodobý způsob hospodaření, popř. přírodní dominantu spojená s kulturním povědomím obyvatel).

Stejný termín vysvětluje Vorel (2010) jako prvek či složku krajiny nebo dochovanou stopu kultivace krajiny, jejichž význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti a které ve svém projevu převládajícím způsobem ovlivňují souhrn charakteristik daného místa či oblasti.

Kritérium diferenciacie	Typy dominant	Příklady dominant
Počet prvků	individuální dominanta	věž, kostel, hora
	soubor dominant	panelové sídliště
Původ	dominanta přírodní	skála, řeka, hora
	dominanta umělá	rozhledna, vysílač, kostel
	dominanta duchovní	místo události, bojiště
Rozsah působení	dominanta lokální	strom, kaplička, kostel
	dominanta regionální	hora, přehrada, lom
	dominanta národní	významná řeka, pohoří
Směr působení	dominanta vertikální	komín, vodárna
	dominanta horizontální	horský hřeben
	dominanta všesměrná	průmyslový areál
Pohyb	dominanta dynamická	větrná elektrárna
	dominanta statická	hora, vysílač
	dominanta kombinovaná	radarová stanice, dálnice
Způsob vnímání	dominanta vizuální	rozhledna, hora
	dominanta pachová	chem. továrna, květnatá louka
	dominanta hluková	dálnice, letiště
Jedinečnost	dominanta unikátní	výjimečné stavby
	dominanta opakující se	hora, lom, větrná elektrárna

Tab. č. 1 – Typy krajinných dominant (převzato - Sklenička, 2003).

Podle Skleničky (2003) lze **krajinnou dominantu** charakterizovat jako krajinný prvek nebo složku krajiny výrazně přesahující některou ze svých vlastností (např. velikostí, tvarem, barvou, aj.) rámeček ostatních částí sledovaného prostoru. Autor dále uvádí, že projev dominantního prvku na okolní krajinu může být pozitivní, negativní a vnitřně rozporný, přičemž o intenzitě projevu hlavně rozhoduje velikost prvku a jeho viditelnost.

Při zpracování práce jsem nevyužíval výše uváděné tabulkové členění dominantních prvků. Sloužilo mi pouze jako inspirace pro vytvoření vlastních skupin (viz kapitola č. 5 Metodika práce a č. 6 Výsledky), které by měly být v praxi dobře uchopitelné (použitelné).

Obr. č. 5 – Krajina v okolí Teplic nad Metují obsahuje kromě výrazných přírodních hodnot i velké množství negativních dominantních prvků – komíny, skladovací sila, zemědělské a průmyslové areály, vodojem aj. (foto. D. Velehradský).

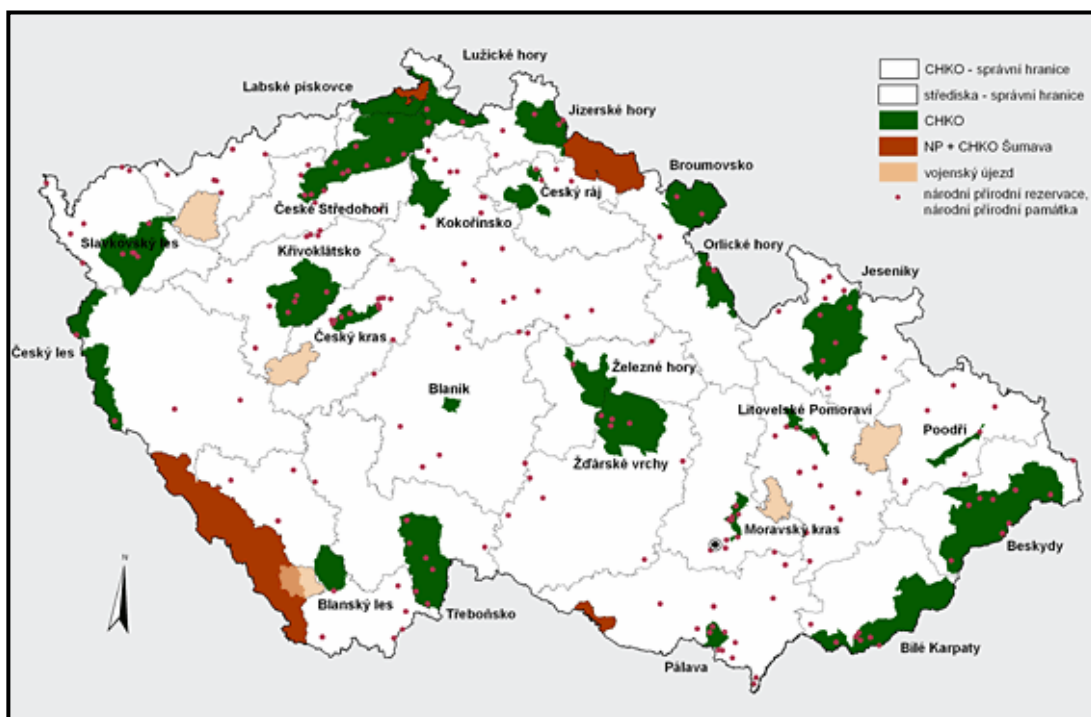
Obr. č. 6 – Krajina v okolí Velkých Petrovic s pozitivními přírodními dominantami na obzoru (Bor a Hejšovina) a negativními technickými dominantami v pravé části záběru (foto. D. Velehradský).

4. CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

4.1 Vymezení zájmového území

Diplomovou prací zaměřenou na identifikaci a inventarizaci negativních dominant v krajině jsem prováděl v rámci celého správního území Chráněné krajinné oblasti Broumovsko.

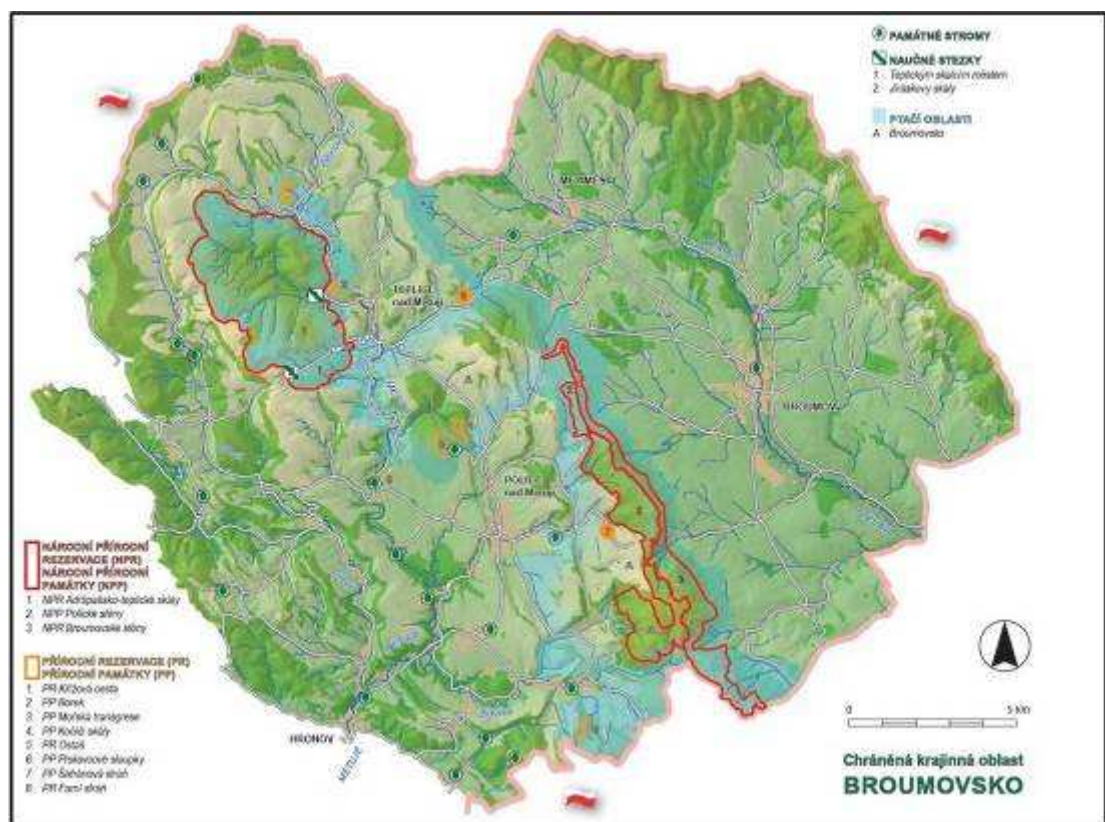
Uvedená oblast zahrnuje prakticky celou plochu Broumovského výběžku a byla zřízena vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 157/1991 Sb., o zřízení Chráněné krajinné oblasti Broumovsko, na ploše okolo 410 km² za účelem: „ochrany a postupné obnovy hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků, vytvoření a rozvíjení ekologicky optimálního systému všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů v oblasti“ (Vyhláška MŽP ČR č. 157/1991 Sb., o zřízení Chráněné krajinné oblasti Broumovsko).

Obr. č. 7 – Poloha CHKO Broumovsko v rámci ČR (převzato z archivu Správy CHKO Broumovsko).

Hranice CHKO jsou v příloze č. 1, odst. 2 vyhlášky MŽP ČR č. 157/1991 Sb., o zřízení Chráněné krajinné oblasti Broumovsko vymezeny takto: „V severní, východní a jihovýchodní části je hranice oblasti totožná se státní hranicí mezi ČR a Polskem. U obce Žďárky odbočuje po polní cestě k silnici Žďárky – Hronov a po

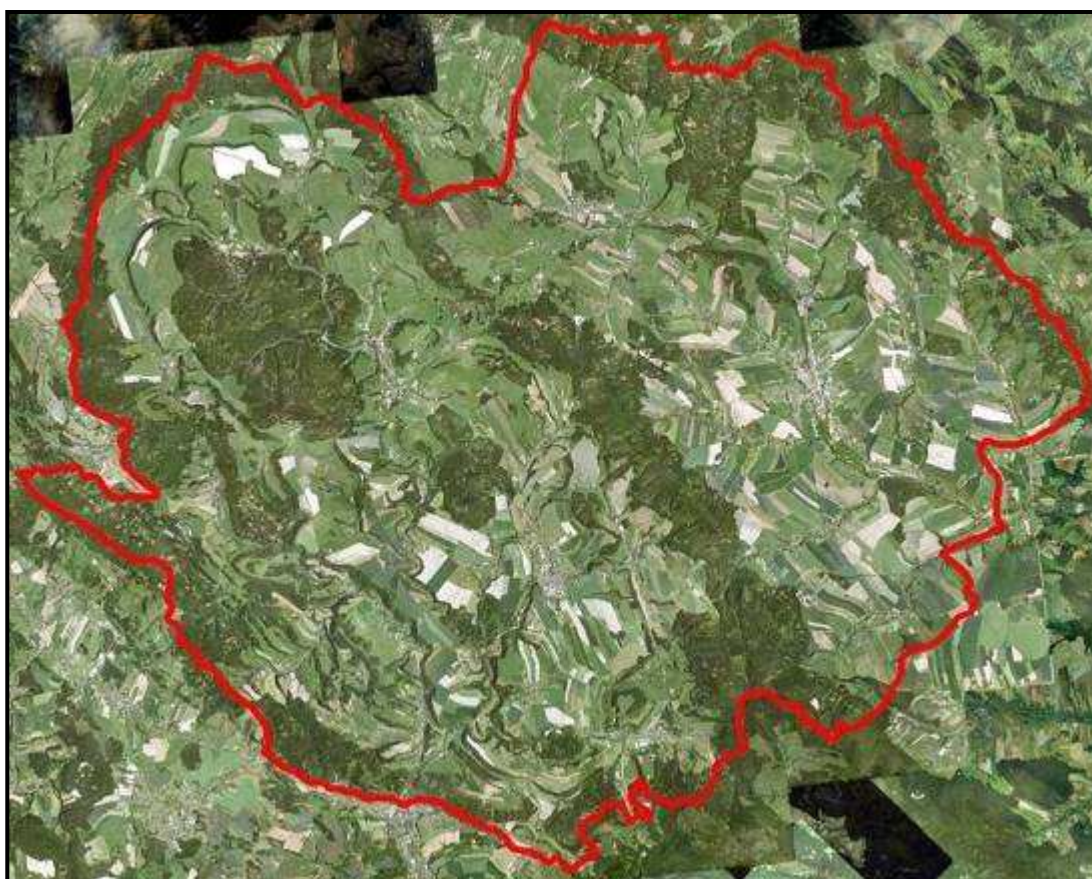
ní probíhá až do severního okraje Hronova. Prochází Hronovem a přes Zbečnick jde po silnici až k Hornímu Kostelci. Od Horního Kostelce odbočuje na sever po asfaltové komunikaci do osady Odolov. Z Odolova pokračuje po silnici Odolov – Sedmidomí jižně pod Žaltman, kde přechází na lesní asfaltovou komunikaci. Po ní jde přes osadu Paseka na východní okraj Radvanic. Zde po místní komunikaci obchází jižní okraj Radvanic, přechází po asfaltové cestě potok Jívku a po této cestě dochází k silnici Radvanice – Horní Verněřovice. Po ní se krátce vrací k Radvanicím, které východně obchází po trvalé lesní komunikaci. Z lesní komunikace odbočuje na železničním přejezdu na trať Trutnov – Teplice nad Metují. Po trati probíhá až k východnímu okraji Chvalče, kde přechází na železničním přejezdu na silnici Chvaleč – Horní Adršpach, po které odbočuje na východ k hranici okresu Trutnov. Po dosažení okresní hranice na tuto přechází, po 500 m dosahuje státní hranice, na které končí.“

Obr. č. 8 – Chráněná krajinná oblast Broumovsko se znázorněním některých zájmů ochrany přírody (převzato z archivu Správy CHKO Broumovsko).

4.2 Ochrana přírody na území CHKO Broumovsko

Oblast Broumovska je pestrá krajina hor, údolí, skal, roklí, mozaikou lesů, luk, pastvin a polí. Jedná se o krajinu po staletí zabydlenou člověkem. Téměř na každém kroku se v ní setkáváme s bohatou historií. Přírodní krásy Broumovska byly po staletí hospodářsky kultivovány a obohacovány o umělecké památky pod správou benediktinského řádu. Vyváženým obhospodařováním a hodnotným stavitelstvím vznikla harmonická, ekologicky a esteticky vyvážená krajina. Rovnováha mezi přírodou a člověkem byla narušena až v průběhu posledních desetiletí. Avšak ani vyhnání původních obyvatel a násilná přeměna venkova v období socialismu nedokázaly zničit ducha krajiny, v níž se protíná jedinečný přírodní základ s někdejší moudrým vlivem člověka (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012).

Obr. č. 9 – Chráněná krajinná oblast Broumovsko na ortofoto snímku (převzato z Google Earth).

Broumovsko je známé zejména svými přírodními krásami. Leží tu Adršpašsko-teplické skály - největší skalní město ve střední Evropě o rozloze 19 km², které je Národní přírodní rezervací a neméně zajímavé Broumovské a Polické stěny (Národní přírodní rezervace a Národní přírodní památka). Všechna tři území jsou výjimečná svým reliéfem a klimatickým režimem, které umožňují život rozmanité květeny a zvířeny. K dalším maloplošným chráněným územím patří přírodní rezervace Křížová cesta, Ostaš, Farní stráň a přírodní památky Borek, Lysý vrch, Mořská transgrese, Kočičí skály, Pískovcové sloupky a Šafránová stráň.

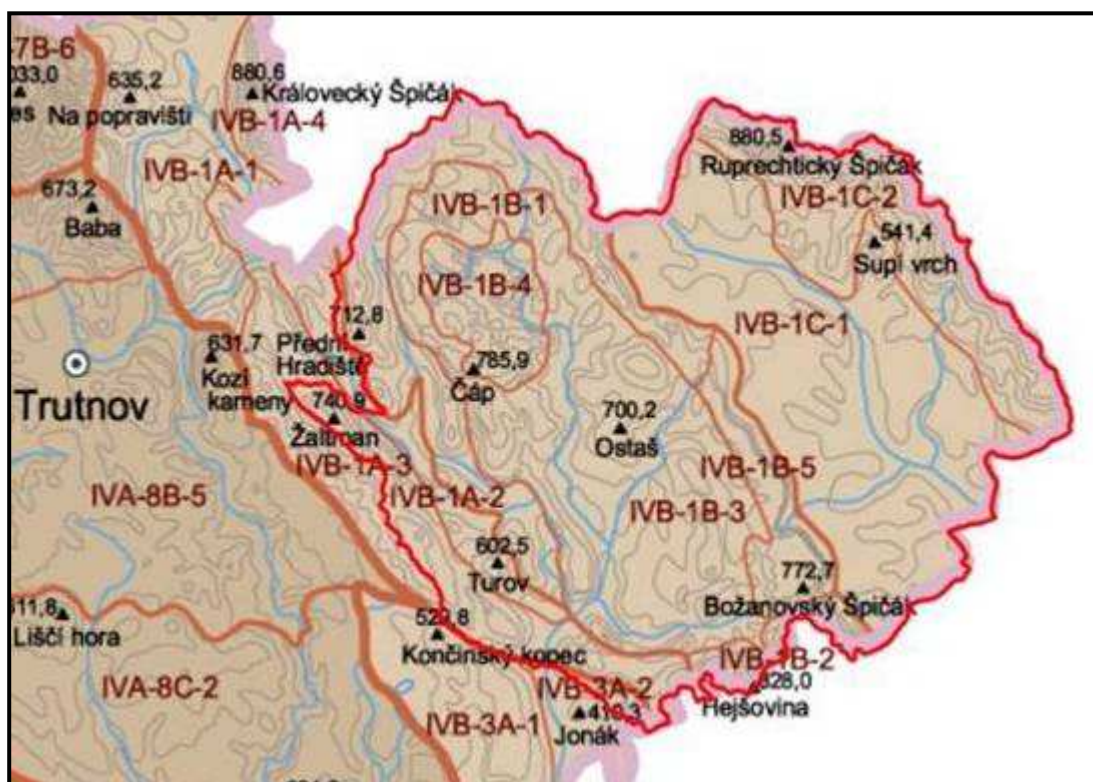
Na území Broumovska je dále situováno více než tři sta evidovaných lokalit s výskytem vzácných druhů rostlin, živočichů a významných jevů neživé přírody. Současně je zde vyhlášeno i na dvě desítky památných stromů (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012).

Vedle výše uvedeného výčtu národních kategorií chráněných území jsou v prostoru CHKO Broumovsko vymezena tato území, která náleží do evropské soustavy Natura 2000: Ptačí oblast Broumovsko, Evropsky významná lokalita Adršpašsko-teplické skály, Evropsky významná lokalita Broumovské stěny, Evropsky významná lokalita Kozínek, Evropsky významná lokalita Metuje a Dřevíč, Evropsky významná lokalita Řeřišný u Machova, Evropsky významná lokalita Stárkovské bučiny, Evropsky významná lokalita Vladivostok a Evropsky významná lokalita Žaltman (<http://drusop.nature.cz>).

Území Chráněné krajinné oblasti Broumovsko je rozděleno do čtyř zón ochrany přírody. Nejcennějším územím je oblast I. zóny, která zahrnuje především přírodní ekosystémy pískovcových skalních oblastí, dochované zbytky přírodě blízkých lesů na těžko přístupných lokalitách a údolní nivy s větší biologickou rozmanitostí. II. zóna zahrnuje lesy s různou, často značně pozměněnou druhovou skladbou, od starších, listnatých a smíšených porostů až po jehličnaté monokultury. Na zemědělské půdě je II. zóna tvořena polokulturními až kulturními travinnými porosty. Největší část Chráněné krajinné oblasti zaujímá III. a IV. zóna. Tyto zóny jsou nejčastěji tvořeny zemědělskými pozemky a lesy s různou druhovou skladbou. Zpravidla se jedná o jehličnaté lesy a občas i o velmi kvalitní smíšené a listnaté porosty menšího rozsahu, které nelze zahrnout do II. zóny. Lesy ve IV. zóně jsou většinou menšího rozsahu než porosty ve III. zóně a obklopují je rozsáhlé plochy zemědělské půdy. V těchto zónách leží i všechny sídelní útvary (<http://www.broumovsko.ochranaprirody.cz>).

4.3 Geologická a geomorfologická charakteristika

Georeliéf je z hlediska charakteru krajiny nejnápadnější, a proto je pro krajinný ráz ze všech přírodních podmínek nejdůležitější. Charakter georeliéfu se podílí na utváření rázu krajiny na regionální, okrskové i místní úrovni. Georeliéf je jednou ze základních složek, které se podílejí na utváření harmonického měřítko krajiny (Culek, 1998).

Obr. č. 10 – Geomorfologické rozdělení CHKO Broumovsko (převzato – Demek, 1987).

Podle geomorfologického členění je území chráněné krajinné oblasti Broumovsko rozděleno do tří podcelků: Meziměstská vrchovina, Polická vrchovina a Žacléřská vrchovina. Uvedené podcelky se kryjí s dílčími strukturálními jednotkami české části vnitrosudetské pánve. Meziměstská vrchovina odpovídá centrální části pánve tvořené permem a jejímu severovýchodnímu, monoklinálně uloženému křídlu. Žacléřská vrchovina, tvořená jednotkami svrchního karbonu a permu, se překrývá s dílčí strukturou jihozápadního křídla pánve s převahou monoklinální stavby. Nejrozsáhlejší území Polické vrchoviny odpovídá struktuře centrální části vnitrosudetské pánve tvořené především svrchněkřídovými sedimenty.

Meziměstská vrchovina (IVB-1C) zahrnuje severovýchod území CHKO a dělí se na dvě geologicky i geomorfologicky odlišné jednotky, na Javoří hory a na Broumovskou kotlinu.

Vyšší severozápadní část Javořích hor je geologicky a morfologicky jednodušší. Nejvyšší nadmořské výšky dosahuje Ruprechtický Špičák (889 m), který je nejvyšším bodem CHKO. K dalším dominantním vrchům území patří Světlna (796 m), Široký vrch (838 m), Jelení vrch (751 m) a Jedlový vrch (733 m). Plochým hřbetem vychází vulkanity Javořích hor k jihu až k údolí řeky Stěnavy u obce Hynčice. Od osady Janovičky na jihovýchodě území se rozprostírá orograficky nižší, ale členitější a geologicky pestřejší část pohoří, tzv. Šonovské vrchy. Souběžně s nimi probíhá nižší vnitřní hřeben od Janoviček až ke státní hranici u Šonova, rozdělený příčnými erozními údolními na jednotlivé vrchy (Bobří vrch 740 m, Rudný vrch 654 m ad.).

Ruprechtická (severozápadní) část Javořích hor je prakticky celá porostlá lesy a naproti tomu šonovská (jihovýchodní) část tvoří louky, pastviny a pole.

Největší část Meziměstské vrchoviny náleží k Broumovské kotlině, která se dělí na vyšší severozápadní část s charakterem pahorkatiny a na plochou jihovýchodní část v okolí Broumova, mělce modelovanou údolím řeky Stěnavy a jejích přítoků. Řeka Stěnavá protéká střední částí Broumovské kotliny od severozápadu, kde u Starostína přitéká z Polska, směrem k jihovýchodu, u obce Otovice vtéká opět na Polské území, kde se stává levobřežním přítokem řeky Nysa Klodzka. Pravý příkrý břeh řeky Stěnavy má často erozně obnažený horninový profil a skalní výchozy mají poměrně pestrý reliéf. Pravobřežní přítoky Stěnavy (Verneřovický, Jetřichovský, Křínický, Martínkovický a Božanovský potok) mají pramenné oblasti v Broumovských stěnách a odvodňují severnější části linie vnějších křídových kuest. Pouze Hejtmánkovický potok odvodňuje plochý terén uprostřed Broumovské kotliny. Všechny levobřežní přítoky Stěnavy (Vižňovský, Ruprechtický, Uhlířský, Hejtmánkovický, Benešovský, Černý a Šonovský potok) pramení v Javořích horách, které odvodňují.

Žacléřská vrchovina (IVB-1A) tvoří jihozápadní až západní část území CHKO. Dále je rozdělena na morfologicky výrazný hřeben Jestřebích hor a na nižší Radvanickou vrchovinu orientovanou souběžně s Jestřebími horami, která je na severovýchodě ohraničena Polickou vrchovinou. V uvedené Radvanické vrchovině

se v okolí obce Chvaleč vytvořila malá mezihorská kotlina pokračující na sever do Polska. Jestřebí hory jsou uspořádány ve směru sevrozápad-jihovýchod a dosahují maximální výšky 739 m (Žaltman). Směrem k jihovýchodu klesá výška hřebene a vrcholů (Kolčarka 691 m, Švédský vrch 660 m, Maternice 546 m). Na východ vrcholů nejnižší část Jestřebích hor kótou Vrše (518 m) a severně od obce Žďárky končí zlomovým omezením v údolí Brlenky.

Ve střední části Jestřebích hor jsou díky střídání pevných a relativně měkkých hornin vytvořeny podélné hřbítky a mělké deprese. Ukázkou závislosti morfologie krajiny na geologické stavbě je stolová hora Turov (602 m), jejíž vrchol tvoří tektonicky podmíněný a izolovaný denudační zbytek svrchní křídly na podloží permu a karbonu.

Obě části Žacléřské vrchoviny jsou známé díky výskytu a těžbě černého uhlí. V současné době není na území CHKO v provozu žádné důlní dílo, ale v terénu Jestřebích hor i Radvanické vrchoviny je reliéf antropogenně silně pozměněn (rekultivované důlní haldy, ústí štol, odvaly apod.).

Polická vrchovina (IVB-1B) je orografickou jednotkou, která je totožná s geologickou jednotkou svrchněkřídové polické pánve. Vrch Čáp v Teplických skalách (786 m) a stolová hora Bor (827 m) patří k nejvyšším bodům vrchoviny.

Polická vrchovina je dále dělena na Polickou pánev, Polickou stupňovinu a Stolové hory.

Polickou stupňovinu tvoří od jihozápadu Stárkovské kuesty, které na vnější straně prudce spadají k terénu, jež je tvořen triasem a permokarbonem. Nejvyšším vrcholem je zde Záhoř (607 m). Pásmo dále k severu tvoří Janovické kuesty, které vytváří severní ukončení Polické vrchoviny a v hraničním hřebenu dosahují výšky 710 m. Za sedlem ležícím severně od Zdoňova (565 m) je situována další část Polické stupňoviny, které tvoří Zdoňovské kuesty, jejichž vnější svahy spadají na severovýchod.

Východní a geomorfologicky nejvýraznější částí Polické stupňoviny jsou Broumovské stěny. Kuesta Broumovských stěn je ukloněna mírně k jihozápadu a na severovýchodě prudce spadá do Broumovské kotliny s převýšením až přes 300 m. Severní část Broumovských stěn je tvořena jednoduchým asymetrickým hřebenem a rozsáhlejší jižní část je tvořena několika pískovcovými strukturními plošinami. Nejvyšším vrcholem Broumovských stěn je Božanovský Špičák (773 m). Mezi další významné vrcholy lze zařadit např. Korunu (769 m), Velkou kupu (708 m) a Signál

(707 m). Hranici mezi Broumovskými stěnami a jižněji ležícími Stolovými horami tvoří Machovské sedlo (Machovský kříž - 669 m).

Stolové hory jsou z větší části situovány na území Polska. Do území CHKO zasahují pouze okrajové výběžky Stolových hor jihozápadně od Božanova. Nejvyšší výšky zde dosahují Suchý vrch (720 m), Lopota (715 m), Bílá skála (720 m).

Polická pánev vytváří střední část Polické vrchoviny. Po obvodu je tvořena obloukem vnitřních kuest, který je souběžný s vnějším pásmem kuest Polické stupňoviny. Pro celou strukturu vrchoviny je charakteristický mírný sklon svahů do středu pánve a poměrně příkrý sklon čelního svahu po obvodu asymetrických hřbetů, často se skalními stupni i ve více úrovních. Střední část pánve je tvořena plochým reliéfem, do kterého jsou zaříznutá údolí řeky Metuje a jejích četných přítoků. Hrany údolních zářezů jsou často velmi ostré a výchozy skalního podloží jsou tvořeny skalními stěnami a izolovanými skalními věžemi. Skalní výchozy jsou modelované selektivním zvětráváním a náleží k významným krajinotvorným prvkům chráněné oblasti.

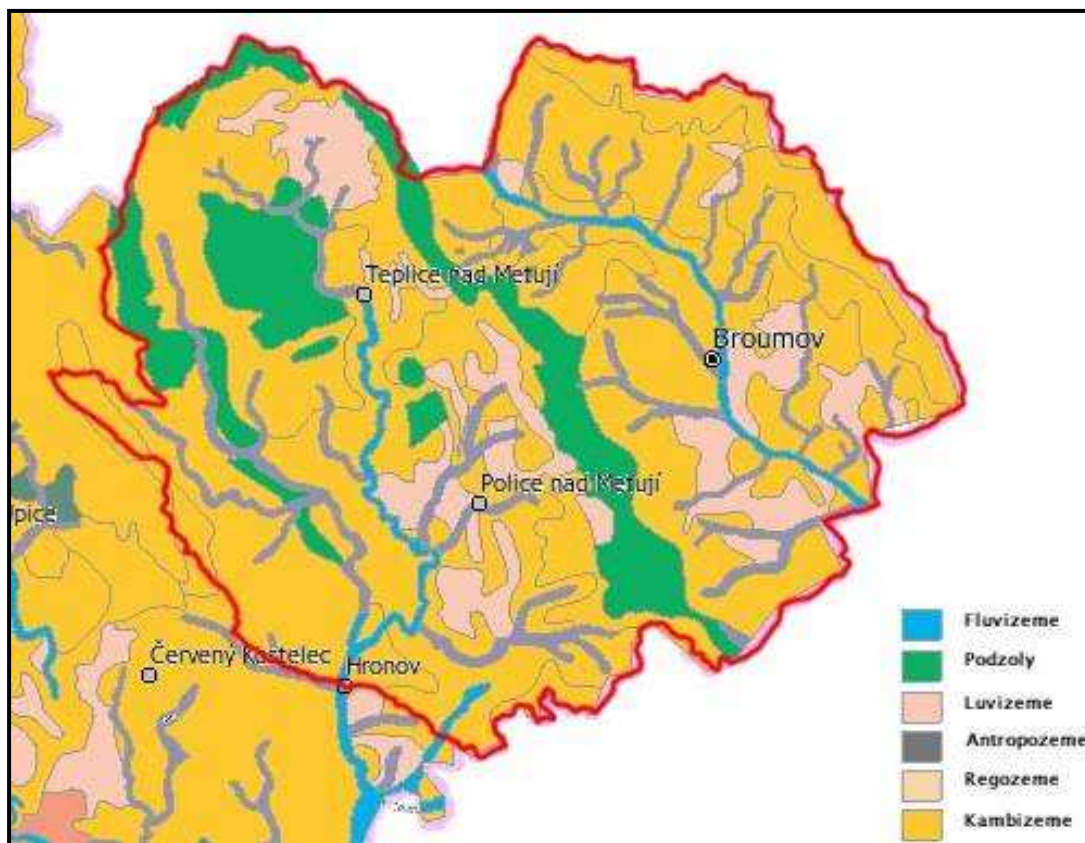
K rozsáhlé oblasti Adršpašsko-teplických skal (okolo 18 km²) lze zahrnout i pískovcové tabulové plošiny a pahorky, které jsou od hlavního skalního města odděleny zářezem řeky Metuje a jejích přítoků. Jedná se např. o: Šibeniční vrch (617 m), Křížový vrch (666 m), Lada (622 m) a Lysý vrch (611 m). Celá skalní oblast vrcholí na jihu vrchem Čáp s výškou 786 m.

Ve středu Polické pánve se nacházejí tři samostatné skalní celky: vrch Ostaš (700 m), skalní masív Kočičích skal a pískovcový pahorek Hejda (626 m).

Kvádrové pískovce představují poměrně pestrý reliéf a modelaci až po vývoj rozsáhlých pískovcových skalních měst, které jsou z přírodovědného i krajinářského pohledu nejcennějšími částmi CHKO (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012 a Demek, 1987).

4.4 Pedologicko-petrologická charakteristika

Horniny se projevují v krajinném rázu zejména na úrovni místní a ojediněle i na úrovni oblastní. Uplatňují se v krajinném rázu především barvou, charakterem zvětralin a rozdílným georeliéfem (Culek, 2006).

Obr. č. 11 – Půdní charakteristika území CHKO Broumovsko (převzato z <http://geoportal.cenia.cz>).

Oblast CHKO Broumovsko náleží ke geologickému celku vnitrosudetské pánve. Česká část pánve je tvořena kontinentálními sedimenty a vulkanity svrchního karbonu a permu, kontinentálními uloženinami spodního triasu a mořskými uloženinami svrchní křídly.

V centrální části pánve se zachovaly svrchněkřídlové sedimenty, které tvoří dílčí strukturu polické pánve. V jihovýchodní části území přesahují přes permokarbonské a spodnotriasové sedimenty a jsou spojeny se svrchní křídou v sousedním Polsku. V jižní části (východně od města Hronov) překrývá křída karbon a je propojena s křídou tzv. svatoňovicko-hronovské pánve.

Území CHKO je z 60 % budováno sedimenty a vyvřelinami permokarbonu a spodního triasu. Zbylá část je tvořena křídovými sedimenty.

Oblast vnitrosudetské pánve patří z hlediska rozšíření pokryvných útvarů ke snosným oblastem. Z petrografického hlediska zde převažují hlíny a písčité hlíny, často s kamenitou příměsí. Písčité hlíny až hlinité písky jsou rozšířené v oblasti křídových pískovců a slepenců permokarbonu. Svahoviny s převahou kamene, hlinitokamenité suti a kamenité suti jsou rozšířené zejména v terénech budovaných horninami broumovského souvrství – oblast Javořích hor. Ryolity a ignimbrity vytvářejí volné kamenité suti o mocnostech přes 5 m - např. v Heřmánkovickém údolí.

Nejmladším pokryvným útvarem v oblasti jsou povodňové hlíny (holocén až recent), které tvoří nivy vodních toků. V podloží povodňových hlín jsou uloženy aluviální štěrky, štěrkopísky a hrubé písky.

Největší množství půd vhodných pro zemědělskou činnost se díky geologickému složení a morfologii terénu vytvořilo v Broumovské kotlině. Z tohoto důvodu je toto území nejvíce pozměněno činností člověka. Ve většině území se jedná o bezlesí a prostor je intenzivně zemědělsky obhospodařován.

Oblast Žacléřské vrchoviny pokrývá nejvíce lesů v rámci celé CHKO. Zemědělské půdy se v této části území vyskytují především při soutoku Dřevíče a Metuje. Půdy jsou většinou písčitohlinité, často až kamenito-hlinité.

V Polické vrchovině jsou nejlepší půdy vyvinuty na mírně ukloněných plošinách kuest a ve středu pánve. Tyto půdy jsou poměrně hojně zemědělsky využívány. Čelní partie kuest pokrývají hlinito-kamenité půdy, na kvádrových pískovcích leží balvanité a blokové svahoviny. Tato území jsou pro zemědělství nevhodná, a proto jsou převážně pokryta lesy (Spíšek et al., 2002).

4.5 Hydrologická charakteristika

Hydrologické podmínky jsou pro obraz krajiny velmi důležité, ale uplatňují se v krajinném rázu prostorově omezeně. I poměrně malý vodní prvek ale dokáže poměrně zásadním způsobem ovlivnit krajinný ráz. Vodní prvky tvoří jakousi cévní soustavu krajiny a obvykle jsou většinou obyvatel hodnoceny v krajině pozitivně (Culek, 2006).

Území CHKO Broumovsko náleží převážně do povodí řek Metuje a Stěnavy. Jejich rozvodí je současně hlavním evropským rozvodím mezi úmořími Baltského a Severního moře.

Mezi významnější levobřežní přítoky řeky Stěnavy lze zařadit Starostínský, Vižňovský, Ruprechtický, Uhlířský, Heřmánkovický, Kravský, Svinský a Černý potok. Z významnějších pravobřežních přítoků se jedná o Verněřovický, Jetřichovský, Křinický, Martínkovický a Božanovský potok.

Zdoňovský a Bohdašínský potok, Dunajka, Ledhujka a Židovka tvoří významnější levobřežní přítoky řeky Metuje. Mezi významnější pravobřežní přítoky patří Skalní potok, Vlášenska, Dřevíč a Rokytník.

V povodí řeky Metuje byla v roce 1981 vyhlášena Chráněná oblast přirozené akumulace podzemních vod Polická křídlová pánev (CHOPAV PKP), na jejímž území je zvýšená ochrana podzemních vod jako nejdůležitější složky přírodního prostředí. Toto území poskytuje kvalitní pitnou vodu pro obyvatele Broumovského výběžku a Náchodska.

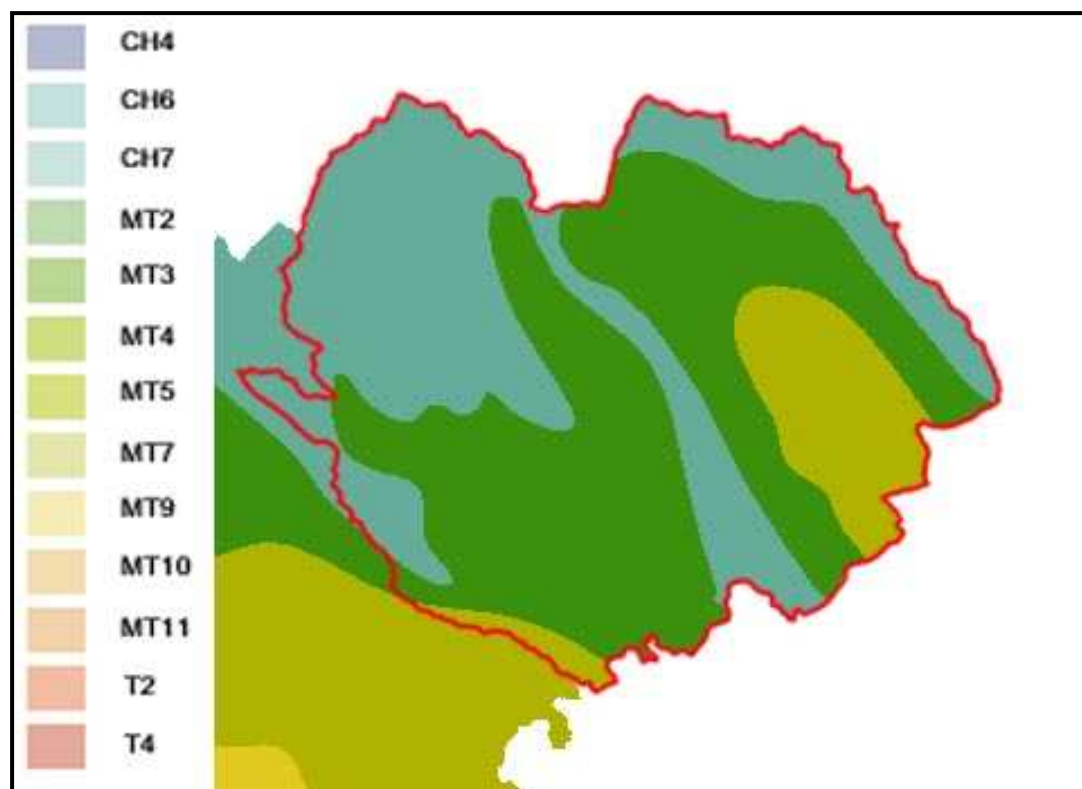
Pouze 0,7% plochy z celkové rozlohy CHKO představují vodní plochy. Plocha rybníků v rámci oblasti představuje 23,5 ha - tj. 0,05% území CHKO, ostatní vodní plochy zaujímají 265 ha - tj. 0,6% území CHKO (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012).

4.5 Klimatická charakteristika

Atmosférické prvky patří k rázu každé krajiny, přestože často bývají podceňovány, snad z důvodu malé možnosti jejich ovlivnění (Culek, 2006).

Střední částí území CHKO prochází horské hřebeny s výškovými rozdíly terénu od 300 do 880 m n. m., které vytváří na poměrně krátké vzdálenosti značnou rozdílnost podnebí.

Podle klimatické rajonizace ČR je oblast CHKO Broumovsko zařazena do tří rajonů a dvou klimatických oblastí. Nejteplejší partií zájmového území je střední část jižní poloviny Broumovské kotliny, která je zařazena do mírně teplé klimatické oblasti a rajonu MT7. Zbylá část Broumovské kotliny, Policko, Machovsko a Stárkovsko náleží do mírně teplé oblasti a rajonu MT2. Hřebenové partie Javořích hor, Jestřebích hor a Broumovských stěn, okolí Teplic nad Metují, Adršpachu a Jívky náleží do klimaticky chladné oblasti a rajonu CH7.

Obr. č. 12 – Rozložení klimatických oblastí na území CHKO Broumovsko
(převzato z <http://www.ochranaprirody.cz>).

V zájmovém území převládají větry západních směrů. Roční úhrn srážek představuje 650–1000 mm (zimní srážky činí 250–400 mm). Sněhová pokrývka v oblasti leží průměrně 70–90 dnů.

Výjimečný mezoklimatický a mikroklimatický charakter mají území pískovcových skalních měst - Adršpašsko-teplické skály, Broumovské stěny, Ostaš aj. V poměrně hlubokých, zastíněných roklích a rozsedinách se tvoří výrazná klimatická inverze (Spíšek et al., 2002).

4.7 Flora

Kromě výše uvedených charakteristik ovlivňují hodnotu krajinného rázu i vegetační prvky, které jsou snadno změnitelné a často podléhají zásahům člověka. Naše krajina se v důsledku hospodaření člověka od neolitu již několikrát zásadně proměnila, a to především z důvodu změn vegetačního pokryvu (Culek, 2006).

Zájmové území je floristicky středně bohaté, z tohoto území je známo na 1000 druhů cévnatých rostlin. Podle fytogeografického členění patří převážná část území do mezofytika, do fytogeografického okresu Sudetské mezihorí, který je rozdělen na podokresy - Polická kotlina, Žaltman, Ostaš, Broumovské stěny, Javoří hory a Hejšovina. Adršpašsko-teplické skály jsou zahrnuty do okresu oreofytika, což zdůrazňuje přítomnost některých druhů typických pro horské prostředí, které na území CHKO rostou v inverzních polohách. Jedná se např. o podbělici alpskou a mlččivec alpský.

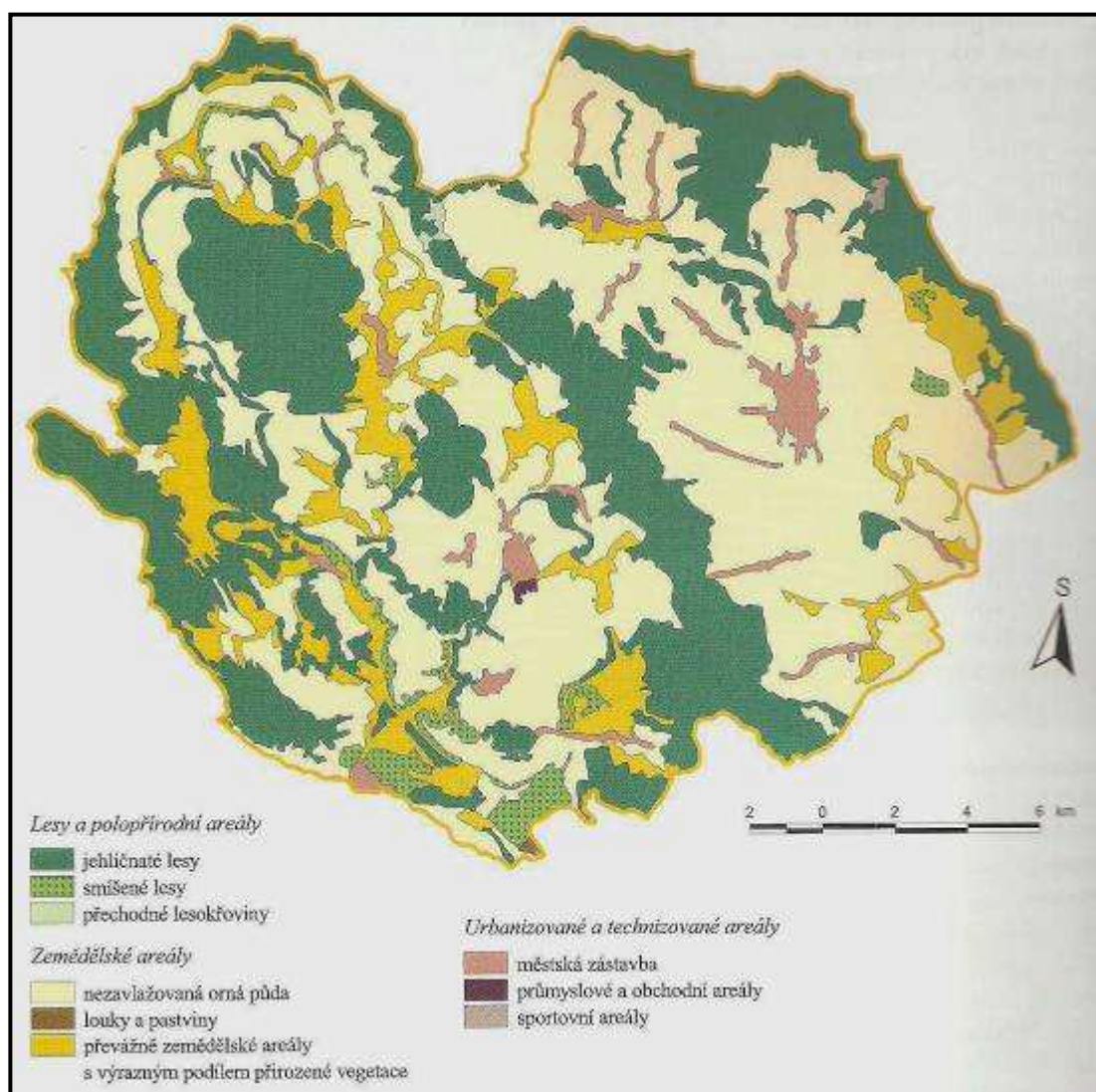
Území CHKO je situováno v dubobukovém až smrkobukovém vegetačním stupni. Mezi nejzachovalejší přirozené lesní společenstva lze zařadit reliktní bory na kvádrových pískovcích a suťové lesy na příkrých svazích údolí a kuest Polické křídové pánve. Přirozené smrčiny se vyskytují pouze v inverzních polohách skalních oblastí. V celkové skladbě lesů převládá zastoupení smrku ztepilého, který je rozšířený lesnickým hospodařením na úkor listnatých stromů a jedle.

Skladba vegetace pískovcových skalních oblastí je silně ovlivněna, poměrně na živiny chudým, podložím kvádrových pískovců, značnou nadmořskou výškou a výraznými teplotními inverzemi. Kyselá podloží způsobuje relativní chudost flóry

(vyšších rostlin) v těchto územích. Naproti tomu flóra mechorostů v pískovcových oblastech je bohatší a obsahuje větší množství chladnomilných druhů.

Poměrně floristicky bohaté jsou květnaté bučiny a suťové lesy. Z významnějších druhů se v květnatých bučinách vyskytuje lilie zlatohlávek a některé druhy orchidejí např. okrotice bílá. V suťových lesích se můžeme setkat s měsíčnicí vytrvalou, kapradina laločnatá a rybízem alpským.

Vodoteče na území CHKO jsou často doprovázeny olšinami, s místy poměrně hojnou bledulí jarní.

Obr. č. 13 – Charakter krajinného pokryvu na území CHKO Broumovsko (převzato - Spíšek et al., 2002).

Rašeliništní vegetace je v zájmovém území zastoupena pouze ve zbytcích. Rašeliniště v roklích Adršpašsko-teplických skal jsou dnes většinou odumřelá

a porostlá lesem. Maloplošného charakteru dosahují slatiniště a přechodová rašeliniště v lokalitách Řeřišného u Machova, Za zbořeništi u Teplíc nad Metují a v oblasti Pod Křížovým vrchem.

V území se místy dochovaly zbytky pcháčových, ovsíkových, smilkových i bezkolencových luk, kde lze dohledat některé ohrožené druhy rostlin např. prstnatec májový, prstnatec bezový, vstavač mužský aj.

Díky zemědělské velkovýrobě došlo v minulosti na území CHKO k destrukci polokulturních luk (odvodňováním, intenzívním hnojením a zřizováním intenzivních pastevních areálů ve vlhkých lokalitách). V důsledku ponechání nepřístupných pozemků ladem poměrně vzrostlo zastoupení ploch se sukcesními stadii, která se svým charakterem blíží lesním plochám. Tento trend nejvíce postihl vegetaci mokřadů a vlhkých luk. V posledních desetiletích se v území zároveň silně zvětšilo zastoupení ruderní vegetace (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012).

4.8 Fauna

Vliv fauny na utváření krajinného rázu je značně omezený a často zprostředkovaný přes vegetaci (Culek, 2006).

Charakter fauny na území CHKO Broumovsko je výslednicí antropogenního působení a geoklimatických parametrů, které současně utváří poměrně pestrou krajinnou skladbu. Zoogeograficky náleží zájmové území do provincie středoevropských listnatých lesů a v polohách nad 750 m do provincie středoevropských pohoří.

Maloplošná chráněná území (NPR, PR, PP), která jsou ve většině případů tvořená druhohorními horninami (pískovce, opuky), jsou významnými biocentry, obohacujícími okolní přírodu o druhy, které by jinak v mnoha případech již z krajiny vymizely (rejsek horský, kulíšek nejmenší, sýc rousný aj).

Mezi nejteplejší části území patří chráněné závětrné polohy některých údolí uvnitř Polické pánve. Poměrně suchá a teplá jsou i jižně a jihovýchodně exponovaná stanoviště opukových stráňí a prostory vrcholových skalních plošin. Tato stanoviště

jsou často obývána citlivějšími druhy např. zmijí obecnou, ještěrkou obecnou, ještěrkou živorodou apod.

Na vodní prostředí a jeho blízkost jsou z dosud běžných druhů vázáni např. skokan hnědý, ropucha obecná, čolek obecný aj.

Z významnějších představitelů rybí fauny osídluje vodní toky v CHKO např. střevle potoční. Na řece Metuji a jejích přítocích (Zdoňovský potok a Dřevíč) se lze setkat s vrankou obecnou a mihulí potoční.

Zvláštním specifikem předmětného území je fauna písčivcových skalních oblastí, kde je možné se setkat na poměrně malé ploše s klimatickými extrémy od vyprahlých stanovišť vrcholových plošin až po hluboké studené a vlhké rokle. Těmto rozdílným mikroklimatickým podmínkám odpovídá i odlišné druhové živočichů (Spíšek et al. 2002).

4.9 Historický vývoj osídlení

Současnému uspořádání krajiny Broumovska vtiskla tvář středověká kolonizace ve 13. století. Historie osídlování tohoto území začíná již ve starší době kamenné (paleolitu) podél horních toků řek Metuje a Stěnavy.

Při nástupu první zemědělské civilizace v polovině 6. tisíciletí př. n. l. vysoko položenou, poměrně chladnou a vlhkou krajinu zemědělci neosídlili. Na základě archeologických nálezů z prostoru údolí řeky Metuje lze usuzovat, že zdejšími průsmyky s největší pravděpodobností procházela stezka spojující Českou kotlinu s úrodnými nížinami Dolního Slezska. Osídlení se do Kladské kotliny vrací až na počátku mladší doby bronzové, kdy do oblasti přichází početné skupiny lidu lužických popelnicových polí.

Díky archeologickým nálezům z okolí Adršpachu je osídlení na Broumovsku jednoznačně doloženo až v době 400 let př. n. l. V době římské (okolo r. 375 n. l.) již osídlení Broumovska nedosahuje velkého rozsahu (je obsazen pouze střed Kladské kotliny Germány). Po odchodu germánských osadníků na přelomu 4. a 5. století krajina Broumovska definitivně pustne a zarůstá pralesem. S drobnými výjimkami zůstává území po téměř celý raný středověk neobydleno.

K prvním výraznějším změnám došlo v polovině 12. století v souvislosti s rozvojem osídlení v centru Kladské kotliny. Avšak zásadní zlom v dějinách území

nastal až v polovině 13. století díky mohutné kolonizační vlně. Policko a Broumovská kotlina byly v tomto období ve vlastnictví Benediktinů z Břevnova. Na Policku proběhla vnitřní česká kolonizace a na Broumovsko přišli kolonisté z lidnatých a vyspělých oblastí Německa. Struktura sídel, která byla stabilizována na konci této kolonizace, se až na drobné výjimky nelišila od současného stavu. Vesnické osídlení doplňovaly centrální části městského charakteru, v nichž byla soustředěna řemeslná výroba a místní trhy. Centrem území kolonizovaných benediktiny se nejprve stává klášter a osada v Polici nad Metují. Později se centrum správy přesouvá do významnějšího Broumova, který je až v r. 1348 povýšen na město. Zdrojem hospodářské prosperity města byla soukenická výroba (Bergmann et al., 2003).

Sídelní struktura nově kolonizovaných oblastí byla doplňována feudálními sídly, která sdružovala správní, centrální a obranné funkce. V období vrcholného středověku se jednalo o hrady, pohraniční hrádky, tvrze a svobodné statky, z nichž byla spravována drobná pozemková držba (Adršpach, Skály, Střmen). Jejich místo v 16. a 17. století postupně zabrala zámecká sídla (Skály, Stárvkov, Teplice, Adršpach).

Středověké osídlení krajiny Broumavska bylo poměrně často ovlivňováno válkami a epidemiemi. V 15. století se jednalo o husitské války a v 16. století o epidemie moru. Silně zničující dopad na Broumovsko měla v první polovině 17. století třicetiletá válka a další epidemie moru.

Obr. č. 14 – Oblast Broumavska na Crigingerově mapě Čech z r. 1568 (převzato z <http://www.staremapy.cz/antos>).

Po třicetileté válce je charakter krajiny Broumovska výrazně ovlivňován provozem benediktinského klášterního velkostatku. Broumovský urbář z let 1676 až 1677 dokumentuje velmi rozšířené rybníkářství a chov ovcí v oblasti. Současně dokládá i existenci nezemědělských provozů (dehtářské pece, vodní mlýny, pily a lisovny oleje).

Od 18. století se výrazným krajínotvorným prvkem stává nově budovaná barokní sakrální architektura. Stavitelé Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové se zasloužili o přestavbu polického i broumovského kláštera a vybudování architektonicky jedinečné skupiny barokních kostelů, které tvoří významné dominanty krajiny Broumovska.

Jedinečnou podobu krajině také vtiskla v 18. století výstavba zděné architektury (tzv. broumovské statky). V tomto období byla vybudována i převážná část drobné sakrální architektury (kaple, křížové cesty a stovky pískovcových soch a křížů v obcích i ve volné krajině).

Novověké osídlení Broumovska bylo velmi ovlivněno rozvojem textilní výroby. K tradičnímu soukenictví se od druhé poloviny 17. století přidalo domácké zpracování lnu a tkalcovství na vesnicích. Od poloviny 19. století dochází k největšímu hospodářskému a stavebnímu rozmachu v území. Textilní výroba byla soustředována do řady vznikajících továren, které výrazně pozměnily tvář měst a některých obcí.

Obr. č. 15 – Pohled na město Broumov od Rožmitálu – areál textilní výroby v levé části snímku a historické jádro města umocněné siluetou kláštera v pravé části (foto. D. Velehradský).

Zásadním faktorem pro další rozvoj Broumovska bylo vybudování tzv. choceňské dráhy r. 1875, na kterou navázalo železniční propojení měst Teplice nad Metují a Trutnova.

Počátek 20. století přinesl národnostní nepokoje mezi českými a německými obyvateli Broumovska a hospodářskou krizi prohlubovanou díky první světové válce.

V roce 1938 po Mnichovské dohodě bylo území Broumovska rozděleno – převážně německé Broumovsko a Teplicko bylo přiřazeno k Říši, Policko k protektorátu. Po válce prošlo Broumovsko poměrně dramatickým vývojem, který výrazně ovlivnil jak obyvatelstvo, tak krajinu. Téměř úplná výměna obyvatel, doprovázená přerušением tradičních forem společenského a kulturního života, silně poznamenala život oblasti na několik desetiletí.

Kolektivizace vedla ke změně struktury krajiny (sclouvání polí, rozorávání mezí apod.), náhradě původních zemědělských plodin (len, brambory aj.) novými a ke změně vodního režimu v krajině (např. budováním nadměrných meliorací). Rozvoj socialistické vesnice znamenal definitivní rozpad tradičních vazeb. Současně byla zakládána a následně slučována JZD a v mnoha obcích došlo k realizaci nové necitlivé výstavby (nákupní střediska, velkochovy, bytové domy aj.).

Přesto, že v roce 1989 došlo k zásadní politické změně, řada problémů z minulosti nadále přetrvává. Oblast Broumovska v některých směrech trpí neduhy sudetského pohraničí a podhorského kraje (Plán péče o Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003-2012).

Obr. č. 16 – Necitlivé umístění bytového domu ve Verněřovicích (foto. D. Velehradský).

4.10 Architektura

Jak bylo již uvedeno v předchozí kapitole, zásadní vliv na osídlení oblasti Broumavska měla silná kolonizační vlna v polovině 13. století. Při kolonizaci vznikla v území základní síť vesnic, pro kterou je charakteristická zástavba podél vodních toků, stoupající k úpatí zalesněných kopců. Jedná se o tzv. údolní lánový typ osídlení.

Obr. č. 17 – Broumovský statek v Heřmánkovicích (foto. D. Velehradský).

V kolmém směru na vodní tok byly vymezeny úseky přidělené jednotlivým usedlostem. Nejbližší za usedlostí byly pole, pak následovaly louky a les. V předmětném území vznikl specifický typ usedlosti tzv. broumovský zděný statek, který byl nejvíce budován v oblasti Broumovské kotliny v polovině 19. století. Velké usedlosti byly obvykle umístěny na samou hranu údolí nad vodním tokem. Níže položené nivní části obcí pak vyplňovaly menší chalupy bezzemků (domkařů a chalupníků).

Klasicistní dvorcový statek měl zpravidla jednotnou výzdobu fasád obytného i hospodářského stavení. Hlavní štuková výzdoba objektů byla zpravidla realizována na štítovém průčelí, které bylo členěno římsami, lisenami, reliéfy a výklenky pro plastiky světců. Charakteristické byly i zaklenuté vstupní portály s nikami a dvojicí kamenných sedátek. Vstupy do objektů byly často orámovány kamenným ostěním s klasicistním dekorem. Součástí usedlostí býval i vejminek, který byl s obytnou budovou propojen vstupní branou. Stodola stávala naproti hlavní budově se štítem orientovaným do údolí. Hospodářský dvůr býval uzavírán kůlnou otevřenou směrem do dvorní části.

Obr. č. 18 – Drobná obydlí v údolních polohách – chalupa v Heřmánkovicích (foto. D. Velehradský).

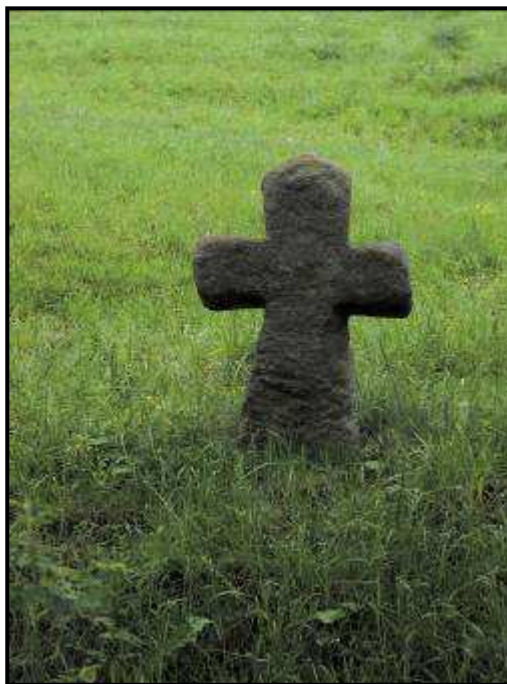
Pro statky broumovského typu byl charakteristický tzv. komoro-chlévní půdorys domu, kdy v podélné ose byla za světnicí a vstupní síní domu komora a vedle komory pak úzký průchod do chléva. Ve světnici bývalo klenutí, nesené jedním masivním pískovcovým sloupem. Objekt býval zakončen stájí, která někdy bývala také zaklenuta do kamenných sloupů. Štíty domů byly velmi vysoké - dvoupatrové. V prvním patře bývaly umístěny pokoje a komory a v dalším patře pak komory pro uskladnění obilí. Prostory nad chlévy sloužily pro uskladnění sena. Prostor zápraží býval vyskládán z pískovcových kvádrů, které se používaly i na budování mostků,

zídka a podezdívky. U některých statků se dochovaly i vjezdové brány s nadpražím zdobeným pískovcovými plastikami. Oplocení se dochovalo pouze ojediněle a byla tvořena pískovcovými sloupky se vsazenými břevny, která nesla plaňky.

Především pro oblast Polické vrchoviny byl typickou stavbou roubený dům horského podkrkonošského a slezského typu. Jednalo se o prostá a tvarově jednoduchá stavení, kdy obytná část byla propojena se stájí a chlévy. U poměrně velkého množství chalup byl užíván vysoký strmý štít, a to až do konce 19. století. Od poslední čtvrtiny 19. století se v území stavěly domy s mírnějším sklonem střechy a poměrně širokým průčelím. Lomenice byly bedněné prkny kladenými na svislo a ve vrcholu byly deštěny klasovitě do středního švu (Brychtová, 2001 a 2002).

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, celý prostor CHKO Broumovsko byl v 18. století významně ovlivněn barokní sakrální architekturou. Přehled prvků sakrální architektury, které se nejvíce uplatňují v krajině Broumovska, je uveden v kapitole č. 6.2 Kulturně-historické dominanty a jejich fotodokumentace je zahrnuta do kapitoly 11.2. Fotografie kulturně-historických dominant krajiny Broumovska.

Kromě monumentálních sakrálních staveb bylo na území Broumovska v minulosti vystavěno velké množství křížů, plastik, křížových cest, drobných kapliček apod.

Obr. č. 19 – Prvky drobné sakrální architektury v krajině Broumovska – smírčí kříž u Pěkova (foto. D. Velehradský).

5. METODIKA PRÁCE

Jak již bylo uvedeno v předchozích kapitolách, v této diplomové práci jsem se zabýval mapováním, popisem a návrhovými opatřeními pro eliminaci projevu negativních dominantních prvků v krajině Broumovska. Práci jsem zpracovával pro celé území Chráněné krajinné oblasti Broumovsko – tj. pro oblast s rozlohou okolo 410 km².

Téma práce: „Negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko“ jsem si zvolil sám z důvodu osobního vztahu k řešené oblasti a na základě získaných poznatků na pozici krajináře Správy CHKO Broumovsko. Mezi další důvody mého rozhodnutí patří i skutečnost, že Správa CHKO nedisponuje podobně uceleným materiálem v období, kdy začínají přípravné práce na zpracování nového Plánu péče o CHKO na období 2012–2021, který bude mj. obsahovat kapitoly k územnímu plánování, výstavbě a ochraně krajinného rázu.

Vlastnímu zpracování práce předcházelo seznámení se s řešeným územím (v čemž jsem hojně čerpal ze svých dosavadních pracovních zkušeností a z poznatků mých kolegů ze Správy CHKO Broumovsko), s podklady o území (např. platný Plán péče o CHKO Broumovsko, územní plány obcí a měst, preventivní hodnocení krajinného rázu aj.) a s odbornou literaturou zabývající se problematikou ochrany krajinného rázu.

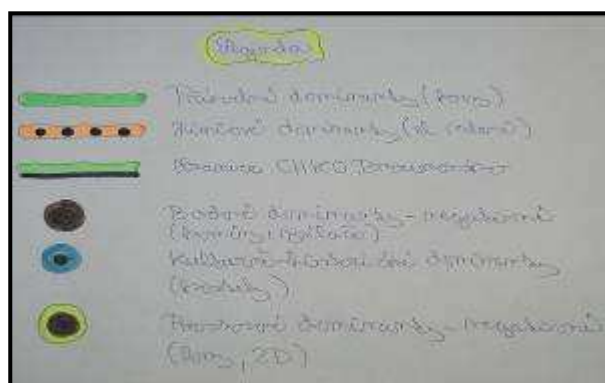
Postup zpracování této práce lze rozdělit na tři základní části – **terénní část, zpracování získaných dat a zpracování charakteristik území a literární rešerše.**

Terénní část se skládala ze série terénních průzkumů, která jsem prováděl v letech 2009 a 2010. Pro jednotlivé průzkumy jsem si stanovil cílovou oblast, v rámci které byla předem vytipována a následně zmapována určitá skupina krajinných dominant (obvykle se jednalo o 10–15 prvků za jeden průzkum).

Jednotlivé prvky byly v terénu zdokumentovány pomocí fotografií (zpravidla byly pořízeny dva snímky, a to z různých vzdáleností a pohledových os), zakresu do pracovní mapy (tvořené na podkladu turistické mapy č. 26 – BROUMOVSKO GÓRY KAMIENNE A STOLOWE, s měřítkem 1 : 50 000) a uvedením popisu do

pracovního sešitu (datum šetření, naměřené hodnoty, pohledová exponovanost prvků).

U bodových prvků (komíny, vysílače, sila aj.) byla dále dokumentována jejich lokalizace pomocí přístroje GPS a výška pomocí optického výškoměru a laserového dálkoměru (dálkoměr byl v tomto případě využíván pouze jako pomocný přístroj k určení vzdálenosti pozorovatele od pozorovaného prvku a podle toho byla volena jedna z nabízených stupnic pro odečet výšky na výškoměru).

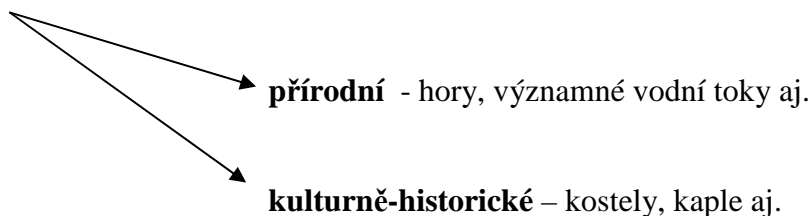
Obr. č. 20 – Pracovní mapa na podkladu turistické mapy č. 26 – BROUMOVSKO GÓRY KAMIENNE A STOLOWE.

Lokalizace prostorových prvků (např. zemědělských a průmyslových areálů) byla odečítána až v rámci fáze zpracování dat v prostředí GIS nad leteckými snímky. Přibližný rozsah areálů byl vypočten z hodnot získaných pomocí laserového dálkoměru v terénu a v rámci fáze zpracování dat byl ověřen v prostředí GIS nad leteckými snímky.

Zpracování získaných dat probíhalo v průběhu podzimních a zimních měsíců roku 2010. Jednotlivé dominantní prvky, zmapované v rámci terénní části, byly zařazeny do příslušné skupiny (pozitivní nebo negativní prvky) a kategorie krajinných dominant (přírodní, bodové atd.). Pro účely této práce jsem si zvolil níže uvedené rozdělení dominantních prvků, podle kterého je členěna následující kapitola č. 6. VÝSLEDKY.

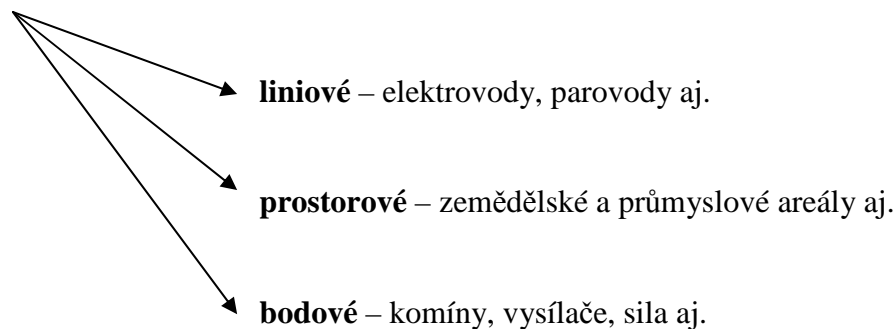
Podle působení dominantního prvku na okolní krajinu jsem zvolil toto členění:

Pozitivní dominantní prvky v krajině:

Negativní dominantní prvky v krajině:

(zpravidla se jedná o technická díla)

Po rozřídění prvků do výše uvedených kategorií byla pro každou z mapovaných krajinných dominant vytvořena tabulka obsahující tyto údaje:

- ✓ **Číslo lokality** – pořadí prvku v rámci výše uvedených kategorií dominant,
- ✓ **Datum mapování** – den, měsíc a rok, kdy byl prvek zmapován,
- ✓ **Popis** – základní popis prvku např. „vysílač mobilního operátora“,
- ✓ **Rozměry** – údaj o rozměrech prvku v metrech (pokud jsou v políčku uváděny tři hodnoty, jsou řazeny v tomto pořadí – délka, šířka, výška),
- ✓ **Souřadnice** – GPS souřadnice prvku,
- ✓ **Krajinný prostor** – zkratka krajinného prostoru v rámci, kterého je prvek umístěn (členění krajinných prostorů bylo převzato z aktualizovaného preventivního hodnocení krajinného rázu Broumova z zpracovaného doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc.),
- ✓ **Vlastník/provozovatel** – název vlastníka nebo provozovatele prvku (pokud nebyl zjištěn, políčko zůstalo nevyplněné),
- ✓ **Foto/snímek** – fotografie prvku a letecký snímek s uvedením autora fotografie a zdroje získání leteckého snímku (pokud nebyla pro prvek vybrána vhodná fotografie, políčko zůstalo prázdné),
- ✓ **Popis a navrhovaná opatření** – doplňující popis prvku, popis jeho uplatnění v krajině a uvedení doporučujících opatření pro eliminaci projevu prvku v rámci krajinné scény např. „areál neobsahuje výškové dominantní prvky a dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, **při úpravách areálu upravit architektonické ztvárnění jednotlivých staveb (včetně barevné prezentace), nezvyšovat výškovou hladinu objektů, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu areálu.**“

Následně byly jednotlivé kategorie dominantních prvků zaneseny do prostředí GIS (program Kristýna-GIS 2.11) a byly pro ně vytvořeny bodové vrstvy, které jsou

uloženy na přiloženém CD. Náhledy jednotlivých vrstev jsou prezentovány níže – v kapitole č. 6. VÝSLEDKY.

Z důvodu poměrně velkého množství popisovaných dominant nebyly pro jednotlivé prvky zpracovány analýzy jejich viditelnosti v prostředí GIS. V následující kapitole je jako příklad prezentována analýza viditelnosti jedné z nejvyšších bodových dominant – komín bývalé spalovny v Teplicích nad Metují.

Zpracování charakteristik území a literární rešerše bylo prováděno jako třetí část celé práce a to v jarních měsících roku 2011. Pro zpracování této části byla využívána odborná literatura a prameny užívané na samém začátku tvorby práce – tj. ve fázi seznámení se s územím a literárními podklady. Podrobný přehled použitých pramenů je uveden v kapitole č. 9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.

6. VÝSLEDKY

V následujících podkapitolách 6.1–6.5 jsou uvedeny výsledky terénních průzkumů. Z důvodu lepší přehlednosti a snadného využití dat byly zmapované prvky zaneseny do tabulek.

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, jsou jednotlivé dominantní prvky utříděny do pěti kategorií – přírodní, kulturně-historické, liniové, prostorové a bodové. Podle způsobu ovlivnění okolní krajiny náleží zmíněné kategorie buď mezi dominanty pozitivní, nebo negativní.

V kapitole 6.6 je uvedeno shrnutí získaných dat doplněné náhledy vytvořených vrstev v prostředí GIS aj.

6.1 Přírodní dominanty

V rámci této podkapitoly jsou popsány jednotlivé přírodní dominanty krajiny Broumova. Jedná se o prvky přírodního původu, které pozitivně ovlivňují hodnotu krajinného rázu oblasti (např. rozsáhlé skalní oblasti, stolové hory apod.) a dodávají jí jedinečný charakter.

Obr. č. 21 – Zobrazení lokalizace přírodních dominant (vytvořeno v programu Kristýna-GIS 2.11 na podkladu leteckých snímků území – ORTOFOTO GEODIS 2005).

Přehled těchto prvků je v práci uváděn především pro srovnání a doplnění celkového výčtu dominantních prvků, které zásadním způsobem ovlivňují tvář krajiny Broumova.

V řešeném území lze dohledat mnohem širší výčet přírodních dominantních prvků. Jelikož se ale jedná o prvky menšího rozsahu, které se uplatňují především na

lokální úrovni (v poměrně malých segmentech krajiny), nejsou v této práci zahrnuty. Zmapované prvky jsou seřazeny do tabulky, doplněny popisem a fotografií, která je umístěna v kapitole č. 10.1.

Č.	Název	Popis prvku	Foto
1	Javoří hory	Pohoří situované severně a severovýchodně od měst Broumov a Meziměstí. Je tvořeno vulkanity prvohorního stáří, které vznikaly v karbonu a permu. Pohoří dosahuje max. výšky 936 m n.m. a je pokryto převážně smrkovými kulturními lesy.	Příl. č. 1
2	Křížový vrch	Vrch situovaný východně od obce Adršpach. Oblast Křížového vrchu je od roku 1956 Přírodní rezervací s velkým množstvím skal tvořených svrchně-křídovým kvádrovým pískovcem. Vrch dosahuje max. výšky 667 m n.m. a je pokryt porostem borovice lesní a smrku ztepilého.	Příl. č. 2
3	Adršpašsko-teplické skály	Jedná se o největší celistvé skalní město v ČR a ve Střední Evropě. Území zahrnuje členité skalní plošiny, hřbety, kaňony a skalní věže s rozsáhlými lesními porosty a pestrou podhorskou květenou a zvířenou. Skalní město je tvořeno křemičitými kvádrovými pískovci středního turonu až coniacu. Maximální výška oblastí se pohybuje okolo 786 m n.m. a území bylo vyhlášeno v r. 1933 Národní přírodní rezervací.	Příl. č. 3
4	Ostaš	Stolový vrch Ostaš je situovaný ve střední části Polické vrchoviny severně od města Police nad Metují a dosahuje max. výšky 700 m n.m. Prostor stolového vrchu je posetý velkým množstvím skalních útvarů z křemičitého kvádrového pískovce. Porost vrchu je tvořen převážně borovicí lesní a smrkem ztepilým. Vrcholová část byla v roce 1956 vyhlášena Přírodní rezervací.	Příl. č. 4
5	Broumovské stěny	Jedná se o skalnatý hřbet táhnoucí se v délce 11 km ve směru SZ - JV mezi městy Police nad Metují a Broumovem. Masív z kvádrových pískovců vytváří hranici mezi Polickou vrchovinou a Broumovskou kotlinou. Do Polické pánve jsou svahy mírné a naproti tomu do rovinaté Broumovské kotliny spadá hřbet příkrými skalními stěnami. Hřbet dosahuje max. výšky 773 m n.m. a od roku 1956 je zde vyhlášena Národní přírodní rezervace.	Příl. č. 5
6	Jestřebí hory	Hřbet tvořící jiho-západní hranici CHKO Broumovsko s maximální výškou 739 m n.m. Je tvořen slepenci, pískovci a jílovcí karbonského stáří. Porost pohoří je tvořen především smrkem ztepilým a bukem lesním.	
7	Bor	Krajinný prvek, který je součástí Stolových hor v sousedním Polsku. Pro oblast je typické velké množství pískovcových skalních útvarů. Díky své výšce a prostorové rozloze oproti okolní krajině se výrazně uplatňuje v řadě dálkových pohledů z Broumovského výběžku. Dosahuje max. výšky 850 m n. m.	Příl. č. 6
8	Malá a Velká Hejšovina	Krajinný prvek, který je součástí Stolových hor v sousedním Polsku. Pro oblast je typické velké množství pískovcových skalních útvarů. Díky své výšce a prostorové rozloze oproti okolní krajině se výrazně uplatňuje v řadě dálkových pohledů z Broumovského výběžku. Dosahuje max. výšky 920 m n. m.	Příl. č. 6

Tab. č. 2 – Přehled zmapovaných přírodních dominant.

6.2 Kulturně-historické dominanty

V této podkapitole jsou popsány jednotlivé kulturně-historické dominanty krajiny Broumovska. Stejně jako u předchozí kapitoly se jedná o prvky, které pozitivně ovlivňují hodnotu krajinného rázu oblasti (např. skupina broumovských kostelů, kaple apod.) a dodávají jí rovněž jedinečný charakter.

Obr. č. 22 – Zobrazení lokalizace kulturně-historických dominant (vytvořeno v programu Kristýna-GIS 2.11 na podkladu leteckých snímků území – ORTOFOTO GEODIS 2005).

Oproti předchozí kategorii je rozdíl v původu těchto prvků – byly záměrně vytvořeny člověkem a jsou velmi citlivě a promyšleně “zasazeny“ do krajiny. Na Broumovsku bývaly tyto prvky umísťovány v náhorní poloze nebo v “jádrových“ částech vsí a už svým umístěním vytvářely dominantní prvek sídla (někdy i širšího krajinného prostoru).

Přehled těchto prvků je v práci opět uváděn za účelem srovnání a doplnění celkového výčtu dominantních prvků, které zásadním způsobem ovlivňují tvář krajiny Broumovska.

V zájmovém území lze dohledat mnohem širší spektrum těchto prvků (např. kapličky, křížové cesty, boží muka, smírčí kříže aj.). Jelikož se ale jedná o prvky menšího rozsahu, které se uplatňují především na lokální úrovni (v poměrně malých segmentech krajiny), nejsou v této práci zahrnuty. Zmapované prvky jsou seřazeny do tabulky a doplněny fotografií, která je umístěna v kapitole č. 10.2.

Číslo	Název prvku	Foto	Pozn.
1	Kostel Povýšení sv. Kříže v Horním Adršpachu	Příl. č. 7	
2	Kostel Nejsvětější trojice ve Zdoňově	Příl. č. 8	
3	Kostel sv. Anny ve Vižňově	Příl. č. 9	
4	Kostel sv. Jakuba Většího v Ruprechticích	Příl. č. 10	
5	Kostel Všech Svatých v Heřmánkovicích	Příl. č. 11	

6	Kostel sv. Michala ve Verněřovicích	Příl. č. 12	
7	Kostel sv. Vavřince v Teplicích nad Metují	Příl. č. 13	U kina
8	Kostel Panny Marie Pomocné v Teplicích nad Metují	Příl. č. 14	Na Kamenci
9	Kostel sv. Petra a Pavla v Broumově	Příl. č. 15	U gymnázia
10	Benediktínský klášter v Broumově	Příl. č. 16	
11	Kostel Zmrtvýchvstání v Broumově		
12	Kostel sv. Václava v Broumově	Příl. č. 17	U náměstí
13	Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Broumově (nejstarší dochovaná dřevěná stavba v Čechách - z r. 1450)	Příl. č. 18	
14	Kostel sv. Markéty v Šonově u Broumova	Příl. č. 19	
15	Kostel sv. Máří Magdalény v Jívce	Příl. č. 20	
16	Kostel sv. Josefa ve Stárkově	Příl. č. 21	
17	Kaple Panny Marie Sněžné na Hvězdě	Příl. č. 22	
18	Kostel sv. Jiří a Martina v Martínkovicích	Příl. č. 23	
19	Kostel sv. Barbory v Otovicích	Příl. č. 24	
20	Bývalý Benediktínský klášter s kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Polici nad Metují	Příl. č. 25	
21	Hřbitovní kostel v Polici nad Metují	Příl. č. 26	
22	Kostel sv. Máří Magdalény v Božanově	Příl. č. 27	
23	Kostel sv. Prokopa v Bezděkově nad Metují	Příl. č. 28	
24	Kostel sv. Václava v Machově	Příl. č. 29	
25	Kostel Všech Svatých v Hronově	Příl. č. 30	

Tab. č. 3 – Přehled zmapovaných kulturně-historických dominant.

6.3 Liniové dominanty

V případě této kategorie se jedná o prvky vytvořené člověkem, u kterých výrazně převládá funkčnost nad estetickým projevem. V rámci této práce je popisovaná kategorie řazena do skupiny s negativním projevem na okolní krajinu. Jelikož u těchto prvků nedochází k častým úpravám, ať už v trasování vedení nebo změně jejich základního hmotového uspořádání, jsou v této práci zahrnuty pouze okrajově a opět pouze doplňují základní výčet dominantních prvků v krajině Broumova.

Správa CHKO Broumovsko se dlouhodobě snaží prosazovat umístování vedení pod úroveň terénu, eliminovat počet těchto prvků v krajině popř. je koncentrovat do “páteřních“ koridorů a nefragmentovat jimi dále krajinu.

Stejně jako v případě ostatních podkategorií negativních dominantních prvků záleží u liniových dominant na jejich velikosti, materiálovém i barevném ztvárnění

a v neposlední řadě i na jejich umístění. Některé tyto prvky již neodmyslitelně patří k vzhledu vybraných krajinných prostorů a harmonizují s okolní krajinou (nepředstavují rušivý prvek v rámci krajinné scény). Toto tvrzení je dokumentováno obrázkem č. 23.

Naproti tomu se některé prvky této kategorie stávají výrazně negativní dominantou, která poměrně zásadně ovlivňuje tvář krajiny v rámci krajinného prostoru někdy i širšího celku. Projev těchto prvků v krajině dokumentuje obrázek č. 24. Umístění hlavních liniových dominant v krajině Broumovska je zvýrazněno v rámci pracovní mapy (obr. č. 20).

Pokud by v budoucnu nastala potřeba získat ucelený podklad o rozsahu této skupiny prvků, nebude nutné obcházet jednotlivá vedení, provádět jejich měření a zanášení do map, ale postačí požádat o poskytnutí podkladů jejich správce.

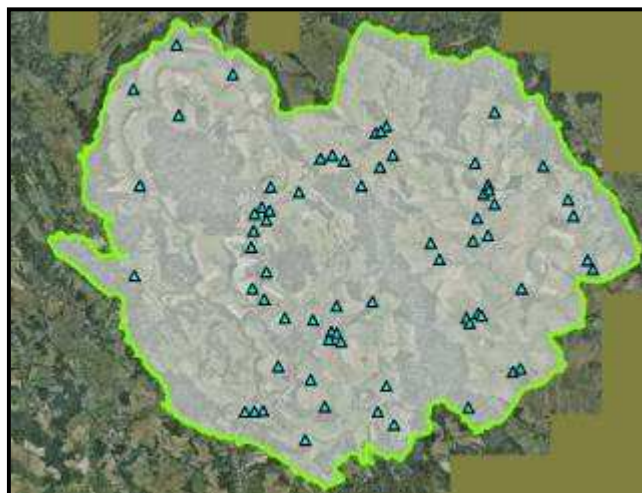
Obr. č. 23 – Pohled z Hvězdy do krajiny Polické vrchoviny – dřevěné prvky vedení se ztrácí na pozadí lesa a svou přítomností obraz krajiny neruší (foto. D. Velehradský).

Obr. č. 24 – Krajina nad Suchým Dolem – stožáry elektrického vedení se výrazně uplatňují v poměrně drobném měřítku krajiny (foto. D. Velehradský).

6.4 Prostorové dominanty

V případě této kategorie se jedná o prvky vytvořené člověkem, které svým prostorovým rozsahem výrazně přesahují obvyklé objemy stavebních prvků v území. Ve většině případů se jedná o zemědělské a průmyslové areály. Množství těchto objektů

dokládá, v jaké intenzitě byla oblast Broumova v nedávné minulosti využívána.

Obr. č. 25 – Zobrazení lokalizace prostorových dominant (vytvořeno v programu Kristýna-GIS 2.11 na podkladu leteckých snímků území – ORTOFOTO GEODIS 2005).

V několika případech jsou do této skupiny zahrnuta i panelová sídliště, která svým umístěním a projevem výrazně ovlivňují celková panorama měst.

V rámci této práce je popisovaná kategorie řazena do skupiny s negativním projevem na okolní krajinu. Velká většina těchto prvků (vyjma panelových sídlišť) je v současné době nevyužívána nebo jen částečně. Některé z areálů mají nevhodné architektonické ztvárnění, obsahují výškově dominantní prvky v podobě komínů, skladovacích sil aj. a postrádají obvodovou zeleň, která by napomohla jejich začlenění do krajiny.

Jako opatření pro zmírnění projevu prvku v krajině jsou navrhovány úpravy vzhledu jednotlivých objektů (včetně úprav jejich barevné prezentace), nezvyšování výškové hladiny staveb a nejlépe odstranění často nevyužívaných výškových prvků. Velmi častým doporučením je i výsadba izolační zeleně za užití domácích druhů. Použití geograficky nepůvodních druhů je v případě popisovaných areálů, které jsou obvykle situovány ve volné krajině nebo přechodu zástavby do krajiny, nevhodné a mj. je i v rozporu s ustanovením § 26 odst. 1, písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, podle kterého je na celém území chráněných krajinných oblastí zakázáno povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů.

Obr. č. 26 – Pohled na Broumov při příjezdu od Police nad Metují – v pravé části fotografie je patrná silueta historického jádra města a v levé části snímku vystupuje dominantní prvek panelového sídliště Spořilov (foto. D. Velehradský).

Obr. č. 27 – Pohled na Broumov od Heřmánkovic – na snímku je patrné uplatnění dominantních prvků prostoru - panelový dům v Olivětíně, komín VEBY Olivětín a na tmavé kulise horizontu světlá plocha lomu Božanov (foto. D. Velehradský).

Číslo lokality: 1	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: kamenolom v Libné (těžba pískovce)	
Rozměry: 120 x 80 m	Souřadnice: 50°39'8.802"N, 16°6'17.45"E
Krajinný prostor: KP – A7	Vlastník/Provoz.: GRANIT LIPNICE
Foto/snímek: archiv SCHKO Broumovsko/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky členitému terénu a přítomnosti okolních porostů se lom velmi málo projevuje v krajinné scéně, nerozšiřovat těžbu do výše položených částí prostoru, nemýtít okolní clonící porost, postupně rekultivovat vytěžený prostor.	
	

Číslo lokality: 2	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: areál zemědělské farmy ve Zdoňově	
Rozměry: 120 x 120 m	Souřadnice: 50°38'31.955"N, 16°8'48.595"E
Krajinný prostor: KP – A7	Vlastník/Provoz.: p. Lainka
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: výškové prvky byly odstraněny, areál prochází obnovou a uplatňuje se zejména v blízkých pohledech, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu areálu.	
	

Číslo lokality: 3	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: areál zemědělské farmy v Horním Adršpachu	
Rozměry: 150 x 80 m	Souřadnice: 50°37'49.375"N, 16°4'41.647"E
Krajinný prostor: KP – A8-b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: výškové prvky byly odstraněny, dosud nebyla dokončena obnova areálu, prvek se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich arch. ztvárnění, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu areálu.	
	

Číslo lokality: 4	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: areál zemědělské farmy v Dolním Adršpachu	
Rozměry: 270 x 180 m	Souřadnice: 50°37'14.139"N, 16°6'46.647"E
Krajinný prostor: KP – A2	Vlastník/Provoz.: p. Krecbach
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: velká část stavebních prvků byla odstraněna, probíhá postupná obnova areálu, prvek se uplatňuje především ze skalních vyhlídek a několika blízkých pohledů, nezvyšovat výškovou hladinu objektů a vycházet z hmotového uspořádání zbylých staveb, doplnit obvodovou i vnitro areálovou zeleň (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 5	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál vepřína ve Verněřovicích	
Rozměry: 210 x 180 m	Souřadnice: 50°36'34.115"N, 16°12'50.413"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál neobsahuje výškové dominantní prvky, jednotlivé objekty mají obdobnou výškovou úroveň, areál dosud neprošel obnovou, je využíván pouze z části a uplatňuje se především v některých blízkých pohledech, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) v dílčích pohledech na areál (především na severní straně).</p>	
	

Číslo lokality: 6	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál na vjezdu do Verněřovic od Bohdašína	
Rozměry: 160 x 80 m	Souřadnice: 50°36'41.881"N, 16°13'21.804"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.: p. Bošina
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál neobsahuje výškové dominantní prvky a dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, při úpravách areálu upravit architektonické ztvárnění jednotlivých staveb (včetně barevné prezentace), nezvyšovat výškovou hladinu objektů, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 7	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: areál společnosti DŘEVOTERM v Březové	
Rozměry: 100 x 100 m	Souřadnice: 50°36'36.578"N, 16°13'51.89"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.: DŘEVOTERM
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál neobsahuje výškové dominantní prvky a dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, při úpravách areálu upravit architektonické ztvárnění jednotlivých objektů, nezvyšovat výškovou hladinu staveb a doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu i uvnitř areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 8	Datum mapování: 9. 12. 2009
Popis: průmyslový areál na výjezdu z Meziměstí do Ruprechtic	
Rozměry: 180 x 100 m	Souřadnice: 50°37'36.715"N, 16°15'30.628"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: částečně Lesy ČR
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál obsahuje výškové dominantní prvky a dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje především v blízkých a některých dílkových pohledech, při úpravách areálu upravit architektonické ztvárnění jednotlivých objektů, odstranit výškové prvky, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) na severní a východní straně areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 9	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: areál společnosti PROMA-REHA (bývalá VEBA v Meziměstí)	
Rozměry: 350 x 120 m	Souřadnice: 50°37'23.486"N, 16°15'2.384"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: PROMA-REHA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál prochází postupnou přestavbou a obsahuje 2 dominantní prvky (komíny výšky 50 m), kterými se uplatňuje v celkových panoramatech města, při rekonstrukci nezvýrazňovat hmotovou a barevnou prezentaci objektů, nezvyšovat výškovou hladinu staveb, neumocňovat projev komínů nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.</p>	
	

Číslo lokality: 10	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: areál společnosti DŘEVOTERM v Meziměstí (u bývalé VEBY)	
Rozměry: 360 x 200 m	Souřadnice: 50°37'28.065"N, 16°15'16.146"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: DŘEVOTERM
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: závod pro zpracování dřeva vybudovaný v uplynulém desetiletí, který přiléhá k bývalému areálu společnosti VEBA, v pohledech na prostor převládá plošný projev prvku nad výškovým, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) zejména na východní straně areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 11	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: průmyslový areál v Jetřichově u hlavní křižovatky	
Rozměry: 180 x 100 m	Souřadnice: 50°36'53.88"N, 16°15'54.622"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál neobsahuje výškové dominantní prvky a dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, regulovat architektonické ztvárnění umístovaných objektů (zejména hmotové uspořádání a barevnou prezentaci), nezvyšovat výškovou hladinu objektů, doplnit pás izolační zeleně (keře i stromy) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 12	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: zemědělský areál na horním konci Heřmánkovic	
Rozměry: 200 x 200 m	Souřadnice: 50°38'18.411"N, 16°19'58.928"E
Krajinný prostor: KP – C4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou, prvek se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich arch. ztvárnění (včetně barevné prezentace), doplnit izolační zeleň (keře i stromy) po obvodu i uvnitř areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 13	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: zemědělský areál na dolním konci Heřmánkovic (u křižovatky na Olivětin)	
Rozměry: 150 x 100 m	Souřadnice: 50°36'54.59"N, 16°19'21.752"E
Krajinný prostor: KP – C4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou a uplatňuje se v blízkých a některých dálkových pohledech, nezvyšovat výškovou hladinu staveb, regulovat barevnou prezentaci objektů, doplnit chybějící izolační zeleň (keře i stromy) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 14	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: kamenolom v Rožmitálu u Broumova	
Rozměry: 500 x 200 m	Souřadnice: 50°37'2.725"N, 16°22'11.951"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.: p. Simon
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky členitému terénu a přítomnosti okolních porostů se lom velmi málo projevuje v krajinné scéně, nemýtít clonící porost v obvodových partiích lomu, nerozšiřovat těžbu do pohledově exponovaných částí prostoru, postupně rekultivovat vytěžený prostor.</p>	
	

Číslo lokality: 15	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: výškový panelový dům na okraji zástavby Olivětína u Broumova	
Rozměry: 40 x 20 m	Souřadnice: 50°36'22.284"N, 16°20'0.937"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky své poloze a výšce (34 m) se objekt poměrně výrazně uplatňuje v pohledech do okolní krajiny (v blízkých i dálkových), v rámci případných stavebních úprav (zateplení) užívat nevýrazné barevné odstíny venkovních omítek, nezvyšovat výškovou hladinu objektu.</p>	
	

Číslo lokality: 16	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: areál VEBY Olivětín s dominantním prvkem komínu	
Rozměry: 400 x 200 m	Souřadnice: 50°36'6.834"N, 16°19'53.073"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: VEBA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál závodu se uplatňuje zejména v blízkých pohledech (komínové těleso výšky 90 m i v řadě dálkových), v rámci stavebních úprav užívat nevýrazné barevné odstíny venkovních omítek, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj., snížit výšku komínu.</p>	
	

Číslo lokality: 17	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: areál pivovaru v Olivětíně	
Rozměry: 120 x 100 m	Souřadnice: 50°36'13.431"N, 16°20'5.062"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál závodu se uplatňuje v některých blízkých pohledech (komíny výšky do 20 m i v řadě dálkových), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, neumocňovat projev komínů nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.</p>	
	

Číslo lokality: 18	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: zemědělský areál ve Velké Vsi u Broumova	
Rozměry: 240 x 100 m	Souřadnice: 50°35'54.322"N, 16°20'22.529"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: p. Hrábek
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou, obsahuje 2 dominantní prvky (skladovací sila výšky 20 m) a uplatňuje se jak v blízkých, tak i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, neumocňovat projev skladovacích sil nátěrem výrazné barvy aj., doplnit ozelenění (keře i stromy) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 19	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál v horní části Šonova u Broumova	
Rozměry: 180 x 60 m	Souřadnice: 50°36'11.109"N, 16°23'23.61"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou a uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů a doplnit ozelenění (keře) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 20	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál nad kostelem v Šonově u Broumova	
Rozměry: 260 x 80 m	Souřadnice: 50°35'46.567"N, 16°23'45.268"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zemědělský, který je ve špatném stavebně-technickém stavu, do krajiny nejvíce vystupují silážní žlaby a torza původních objektů, v rámci stavebních úprav sanovat zbytky původních staveb, nezvyšovat výškovou hladinu objektů a doplnit ozelenění (keře i stromy) uvnitř i po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 21	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: zemědělský areál ve střední části Šonova u Broumova	
Rozměry: 130 x 50 m	Souřadnice: 50°34'39.15"N, 16°24'34.274"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: využívaný zemědělský areál, který se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění (keře i stromy) po obvodu areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 22	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: zemědělský areál ve spodní části Šonova u Broumova	
Rozměry: 100 x 30 m	Souřadnice: 50°34'31.691"N, 16°24'24.544"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: částečně využívaný zemědělský areál, který se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění (keře i stromy) po obvodu areálu.	
	

Číslo lokality: 23	Datum mapování: 21. 10. 2010	
Popis: areál společnosti VEBA Broumov		
Rozměry: 300 x 120 m	Souřadnice: 50°35'4.284"N, 16°20'15.414"E	
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: VEBA	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz		
Popis a navrhovaná opatření: areál společnosti VEBA Broumov, který se uplatňuje v blízkých a částečně i dálkových pohledech na město (projev areálu je umocněn dvěma komíny výšky 60 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci.		
		

Číslo lokality: 24		Datum mapování: 21. 10. 2010	
Popis: panelové sídliště Spořilov v Broumově s komínem kotelny			
Rozměry: 300 x 220 x 25 m		Souřadnice: 50°35'27.252"N, 16°19'43.208"E	
Krajinný prostor: KP – C1		Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o výrazný dominantní prvek celé Broumovské kotliny, (projev prvku je umocněn 50 m vysokým komínem), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.</p>			
			

Číslo lokality: 25		Datum mapování: 21. 10. 2010	
Popis: Křinické panelové sídliště v Broumově			
Rozměry: 280 x 100 x 30 m		Souřadnice: 50°34'47.787"N, 16°19'43.013"E	
Krajinný prostor: KP – C1		Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o výrazný dominantní prvek uplatňující se v celkových pohledech na město Broumov (zejména v pohledech od Křinic a z Broumovských stěn), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci.</p>			
			

Číslo lokality: 26	Datum mapování: 21. 10. 2010
Popis: zemědělský areál ve střední části Křinic (na levobřeží Křinického potoka)	
Rozměry: 210 x 200 m	Souřadnice: 50°34'39.076"N, 16°17'54.058"E
Krajinný prostor: KP – C8	Vlastník/Provoz.: p. Šimon
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se bývalý zemědělský areál, který je navrhován k přestavbě na kompostárnu, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 27	Datum mapování: 21. 10. 2010
Popis: zemědělský areál ve střední části Křinic (na pravobřeží Křinického potoka)	
Rozměry: 320 x 180 m	Souřadnice: 50°34'14.311"N, 16°18'14.018"E
Krajinný prostor: KP – C8	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se bývalý zemědělský areál, který je využíván ke skladování, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 28	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: zemědělský areál v horní části Jetřichova	
Rozměry: 160 x 160 m	Souřadnice: 50°36'30.511"N, 16°15'24.078"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.: p. Vlach
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o zemědělský areál, který prochází postupnou přestavbou, díky absenci zeleně se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nevýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 29	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: písník v Jetřichově	
Rozměry: 350 x 350 m	Souřadnice: 50°35'58.218"N, 16°14'43.133"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.: p. Saidl
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: fungující těžební areál, který se uplatňuje především v blízkých pohledech (nejvíce z přilehlé komunikace), nemýtít clonící porost v obvodových partiích písníku, nerozšiřovat těžbu do pohledově exponovaných částí prostoru, postupně rekultivovat vytěžený prostor.</p>	
	

Číslo lokality: 30	Datum mapování: 12. 3. 2010
Popis: zemědělský areál v Bohdašíně	
Rozměry: 250 x 120 m	Souřadnice: 50°35'35.126"N, 16°12'6.578"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o zemědělský areál, který doposud neprošel obnovou, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, snížit výškově dominující prvky prostoru a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 31	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: vodojem nad Bohdašínem	
Rozměry: 50 x 50 m	Souřadnice: 50°35'41.316"N, 16°10'53.185"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.: VAK Náchod
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o objekt v náhorní, velmi pohledově exponované poloze, upravit architektonické ztvárnění prvku, barevnost venkovního pláště, provést zemní val a doplnit ozelenění okolo objektu (keře).</p>	
	

Číslo lokality: 32	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál bývalé drůbežárny v Teplicích nad Metují	
Rozměry: 210 x 170 m	Souřadnice: 50°35'5.851"N, 16°10'38.465"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.: p. Roško
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: areál bývalé drůbežárny, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav odstranit prvky sil, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu i uvnitř areálu (keře i stromy).	
	

Číslo lokality: 33	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál společnosti TOMA NATURA	
Rozměry: 210 x 170 m	Souřadnice: 50°35'2.226"N, 16°11'0.699"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.: TOMA NATURA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: rozvíjející se areál stáčírny vod, uplatňuje se především v blízkých pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).	
	

Číslo lokality: 34	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál bývalého vepřína v Lachově	
Rozměry: 240 x 80 m	Souřadnice: 50°34'46.06"N, 16°10'55.362"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: bývalý zemědělský areál, který je přes svůj rozsah ve většině pohledů vhodně začleněn do krajiny, nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 35	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál nad Rybárnou v Teplicích nad Metují	
Rozměry: 180 x 120 m	Souřadnice: 50°34'55.271"N, 16°10'21.776"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zemědělský areál, který doposud neprošel obnovou a obsahuje výškově dominantní prvky (sila), díky konfiguraci terénu a přítomnosti zeleně se uplatňuje hlavně v blízkých pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, snížit výškově dominující prvky prostoru a doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 36	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál bývalé textilní výroby v Javoru u Teplíc nad Metují	
Rozměry: 180 x 90 m	Souřadnice: 50°34'23.979"N, 16°10'23.287"E
Krajinný prostor: KP – A4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: výrobní areál, v kterém byla v r. 2009 instalována fotovoltaická elektrárna a bylo provedeno jeho ozelenění, jeho přítomnost v krajině je umocněna bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 33 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci.</p>	
	

Číslo lokality: 37	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál v Dědově	
Rozměry: 240 x 120 x 18 m	Souřadnice: 50°33'59.045"N, 16°10'23.735"E
Krajinný prostor: KP – A4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zemědělský areál, který doposud neprošel obnovou, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 38	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: zemědělský areál v Janovicích u Trutnova	
Rozměry: 160 x 120 m	Souřadnice: 50°35'17.882"N, 16°5'23.805"E
Krajinný prostor: KP – A9-b	Vlastník/Provoz.: p. Richtř
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zemědělský areál, který doposud neprošel obnovou a uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické a barevné ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 39	Datum mapování: 12. 3. 2009	
Popis: bývalý důlní areál v Jívce		
Rozměry: 500 x 240 m	Souřadnice: 50°32'55.18"N, 16°5'32.76"E	
Krajinný prostor: KP – B-3	Vlastník/Provoz.: GEMEC UNION	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz		
<p>Popis a navrhovaná opatření: bývalý důlní areál, který v současné době prochází rozsáhlými stavebními úpravami, díky členitosti terénu a přítomnosti lesních porostů se areál uplatňuje pouze v blízkých pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění podél severní a východní strany (keře i stromy).</p>		
		

Číslo lokality: 40	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: výrobní areál v Dědově	
Rozměry: 320 x 120 m	Souřadnice: 50°33'22.434"N, 16°11'7.754"E
Krajinný prostor: KP – A-4	Vlastník/Provoz.: KOMAP DĚDOV
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky členitosti terénu a přítomnosti lesních porostů se areál uplatňuje pouze v blízkých pohledech, přítomnost areálu v krajině je umocněna bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 25 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění podél obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 41	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: výrobní areál společnosti PROMA REHA v České Metuji	
Rozměry: 120 x 50 m	Souřadnice: 50°32'53.651"N, 16°10'39.033"E
Krajinný prostor: KP – A-4	Vlastník/Provoz.: PROMA REHA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje zejména v blízkých pohledech, jeho projev je v krajině umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 20 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci.</p>	
	

Číslo lokality: 42	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: zemědělský areál v České Metuji	
Rozměry: 320 x 160 m	Souřadnice: 50°32'39.44"N, 16°11'4.389"E
Krajinný prostor: KP – A-4	Vlastník/Provoz.: p. Lád
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zemědělský areál, který prochází kompletní přestavbou, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech a bylo již z části realizováno ozelenění, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, zařízení plánované bioplynové stanice umístit v max. míře pod terén, doplnit ozelenění.</p>	
	

Číslo lokality: 43	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: zemědělský areál ve Žďáru nad Metují (výjezd na Maršov)	
Rozměry: 250 x 90 m	Souřadnice: 50°32'12.01"N, 16°12'8.17"E
Krajinný prostor: KP – A-18	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál, který doposud neprošel přestavbou, díky absenci zeleně se prvek uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 44	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál u Žďáru nad Metují (výjezd na Polici nad Metují)	
Rozměry: 150 x 100 m	Souřadnice: 50°32'12.363"N, 16°13'16.915"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: funkční areál, který doposud neprošel přestavbou, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 45	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: areál bývalé drůbežárny v Polici nad Metují	
Rozměry: 130 x 90 m	Souřadnice: 50°32'41.304"N, 16°14'15.587"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: nefunkční areál, který se uplatňuje v blízkých a částečně i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, odstranit prvky sil, doplnit ozelenění podél severovýchodní hranice areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 46	Datum mapování: 12. 9. 2009	
Popis: zemědělský areál nad Hlavňovem		
Rozměry: 300 x 150 m	Souřadnice: 50°32'55.472"N, 16°15'44.275"E	
Krajinný prostor: KP – A-12	Vlastník/Provoz.: ZD Police nad Metují	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz		
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál v současné době prochází celkovou přestavbou a uplatňuje se v blízkých a částečně i v dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění podél jihovýchodní hranice areálu (keře i stromy).</p>		
		

Číslo lokality: 47	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: výrobní areál společnosti VEBA v Polici nad Metují	
Rozměry: 500 x 200 m	Souřadnice: 50°31'56.173"N, 16°14'12.272"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: společnost VEBA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje v blízkých pohledech a současně i v celkových panoramatech města, projev je umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 54 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj., doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 48	Datum mapování: 4. 1. 2011
Popis: výrobní areál společnosti HAUK v Polici nad Metují	
Rozměry: 250 x 60 m	Souřadnice: 50°31'46.927"N, 16°14'4.919"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: HAUK
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje v blízkých pohledech a současně i v celkových panoramatech města, v rámci stavebních úprav a dostavby areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 49	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: zemědělský areál v Polici nad Metují	
Rozměry: 250 x 120 m	Souřadnice: 50°32'0.15"N, 16°14'21.926"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: ZD Police nad Metují
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje v blízkých pohledech a současně i v celkových panoramatech města, v rámci stavebních úprav a dostavby areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 50	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: elektrorozvodna u Police nad Metují	
Rozměry: 150 x 100 m	Souřadnice: 50°31'45.101"N, 16°14'36.466"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: společnost ČEZ
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky absenci zeleně a otevřenosti prostoru se areál uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, upravit architektonické ztvárnění stavebních prvků a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 51	Datum mapování: 15. 8. 2009
Popis: zemědělský areál ve střední části Martínkovic	
Rozměry: 250 x 150 x 20 m	Souřadnice: 50°32'43.813"N, 16°19'43.186"E
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.: Farma Martínkovice
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou, obsahuje dominantní prvky (skladovací sila výšky 20 m) a uplatňuje se jak v blízkých, tak i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů (odstranit prvky sil), nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, upravit architektonické ztvárnění stavebních prvků a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 52	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: zemědělský areál u bývalé VEBY v Martínkovicích	
Rozměry: 150 x 130 m	Souřadnice: 50°32'53.459"N, 16°20'11.711"E
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál doposud neprošel přestavbou a uplatňuje se v blízkých a z části i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 53	Datum mapování: 1. 11. 2010
Popis: bývalý areál společnosti VEBA v Martínkovicích	
Rozměry: 130 x 70 m	Souřadnice: 50°32'51.993"N, 16°20'20.917"E
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.: společnost VERNER
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky konfiguraci terénu se areál uplatňuje zejména v blízkých pohledech, jeho projev je v krajině umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 38 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů.</p>	
	

Číslo lokality: 54	Datum mapování: 1. 11. 2010
Popis: zemědělský areál ve střední části Martínkovic (bývalý vepřín)	
Rozměry: 180 x 110 m	Souřadnice: 50°32'36.143"N, 16°19'51.405"E
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.: p. Šafář
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál doposud neprošel přestavbou a uplatňuje se v blízkých a z části i v dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit architektonické ztvárnění staveb a nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 55	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: zemědělský areál v Otovicích u Broumova (objekt bývalé sušárny)	
Rozměry: 220 x 70 x 20 m	Souřadnice: 50°33'41.898"N, 16°21'51.893"E
Krajinný prostor: KP – C-1	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál doposud neprošel přestavbou a uplatňuje se v blízkých a z části i v dálkových pohledech (zejména objekt sušárny – výška 20 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit architektonické ztvárnění staveb a nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 56	Datum mapování: 12. 9. 2009	
Popis: zemědělský areál nad Božanovem (naproti kostelu)		
Rozměry: 190 x 160 m	Souřadnice: 50°31'27.513"N, 16°21'59.089"E	
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz		
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál doposud neprošel přestavbou a uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech (stávající hmotové, materiálové, a barevné ztvárnění napomáhá začlenění areálu do krajiny), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>		
		

Číslo lokality: 57	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: zemědělský areál v Božanově	
Rozměry: 150 x 150 m	Souřadnice: 50°31'35.927"N, 16°22'21.477"E
Krajinný prostor: KP – C-8	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o chátrající, nevyužívaný areál, který se uplatňuje především v blízkých pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy), popř. areál sanovat.</p>	
	

Číslo lokality: 58	Datum mapování: 15. 8. 2009	
Popis: kamenolom nad Božanovem (těžba pískovce)		
Rozměry: 370 x 250 m	Souřadnice: 50°30'21.744"N, 16°20'16.869"E	
Krajinný prostor: KP – A-15	Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz		
<p>Popis a navrhovaná opatření: fungující kamenolom, který se díky své lokalizaci v náhorní poloze uplatňuje v řadě blízkých i dálkových pohledů, nemýtít clonící porost v obvodových partiích lomu, těžbu rozšiřovat až po začlenění vytěženého prostoru do okolní krajiny, postupně rekultivovat vytěžený prostor.</p>		
		

Číslo lokality: 59	Datum mapování: 1. 11. 2010
Popis: bývalý zemědělský areál nad Bělým u Machova	
Rozměry: 180 x 50 m	Souřadnice: 50°30'43.036"N, 16°16'41.876"E
Krajinný prostor: KP – A-14	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o chátrající, nevyužívaný areál, který se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy) popř. areál sanovat.</p>	
	

Číslo lokality: 60	Datum mapování: 1. 11. 2010
Popis: areál společnosti EKOMACH v Machově (bývalá VEBA)	
Rozměry: 120 x 100 m	Souřadnice: 50°29'56.835"N, 16°16'24.804"E
Krajinný prostor: KP – A-14	Vlastník/Provoz.: EKOMACH
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o areál, který prochází celkovou rekonstrukcí, uplatňuje se v blízkých i dálkových pohledech, projev areálu je umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 39 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 61	Datum mapování: 1. 11. 2010
Popis: zemědělský areál nad Machovskou Lhotou	
Rozměry: 140 x 80 m	Souřadnice: 50°29'39.094"N, 16°17'11.01"E
Krajinný prostor: KP – A-14	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o chátrající, z části užívaný areál, který se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 62	Datum mapování: 15. 8. 2009
Popis: zemědělský areál ve Velkých Petrovicích	
Rozměry: 120 x 60 x 20 m	Souřadnice: 50°30'52.941"N, 16°12'5.501"E
Krajinný prostor: KP – A-18	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou, obsahuje dominantní prvky (skladovací sila výšky 20 m) a uplatňuje se jak v blízkých, tak i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů (odstranit prvky sil), nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, upravit architektonické ztvárnění stavebních prvků a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 63	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: zemědělský areál v Bezděkově nad Metují	
Rozměry: 180 x 120 m	Souřadnice: 50°30'42.626"N, 16°13'31.202"E
Krajinný prostor: KP – A-13	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál dosud neprošel obnovou, obsahuje dominantní prvky (skladovací sila výšky 20 m) a uplatňuje se jak v blízkých, tak i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů (odstranit prvky sil), nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, upravit architektonické ztvárnění stavebních prvků a doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 64	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: zemědělský areál v Nížké Srbské	
Rozměry: 3 x -180 x 90 m	Souřadnice: 50°30'0.172"N, 16°14'14.724"E
Krajinný prostor: KP – A-13	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech a je rozdělen na 3 obdobně velké části, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění především u severní části areálu (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 65	Datum mapování: 12. 3. 2009
Popis: zemědělský areál ve Vysoké Srbské	
Rozměry: 220 x 170 m	Souřadnice: 50°29'2.064"N, 16°13'34.132"E
Krajinný prostor: KP – A-13	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci stavebních úprav areálu nezvyšovat výškovou hladinu objektů, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, doplnit chybějící ozelenění po obvodu areálu (keře i stromy).</p>	
	

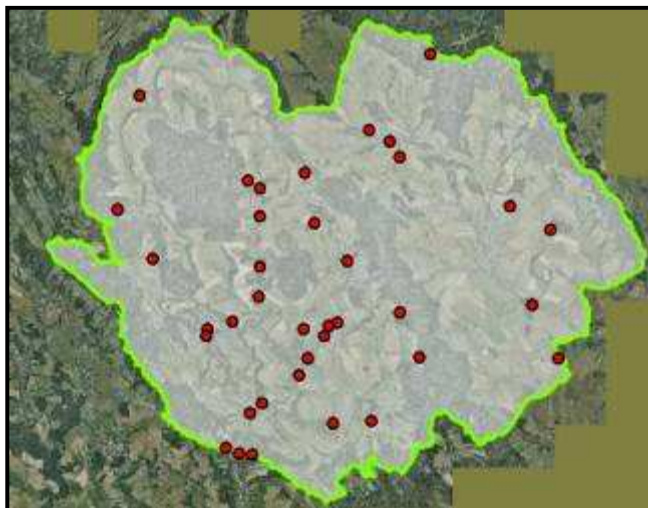
Číslo lokality: 66	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál bývalé slévárny v Žabokrkách	
Rozměry: 400 x 80 m	Souřadnice: 50°29'38.453"N, 16°11'37.624"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.: p. Turek
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje především v blízkých pohledech, projev je umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 40 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj., doplnit chybějící ozelenění (keře i stromy).</p>	
	

Číslo lokality: 67	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: areál společnosti TAMADEx v Žabokrkách	
Rozměry: 220 x 100 m	Souřadnice: 50°29'38.327"N, 16°11'19.856"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.: TAMADEx
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál se uplatňuje především v blízkých pohledech, projev je umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 34 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci.</p>	
	

Číslo lokality: 68	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: bývalý průmyslový areál ve Velkém Dřevíči (závodiště motokár)	
Rozměry: 120 x 60 m	Souřadnice: 50°29'35.214"N, 16°10'54.908"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p><u>Popis a navrhovaná opatření:</u> areál se uplatňuje především v blízkých pohledech, projev je umocněn bodovým dominantním prvkem – komínem (výška 32 m), v rámci stavebních úprav nezvyšovat výškovou hladinu objektů, upravit jejich architektonické ztvárnění, nezvýrazňovat jejich barevnou prezentaci, neumocňovat projev komínu nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj., doplnit chybějící ozelenění (keře i stromy).</p>	
	

6.5 Bodové dominanty

I v případě této kategorie se jedná o prvky vytvořené člověkem, které svou výškou výrazně přesahují obvyklé objemy stavebních prvků v území. Ve většině případů se jedná o vysílače a komíny průmyslových areálů, které v některých případech nejsou v práci zahrnuty jako prostorové dominanty, protože svým prostorovým uspořádáním výrazně nepřesahují objemy zástavby v dané lokalitě.

Obr. č. 28 – Zobrazení lokalizace bodových dominant (vytvořeno v programu Kristýna-GIS 2.11 na podkladu leteckých snímků území – ORTOFOTO GEODIS 2005).

V rámci této práce je popisovaná kategorie řazena do skupiny s negativním projevem na okolní krajinu. Některé ze zmapovaných prvků nejsou v současné době využívány, a proto je v návrhových opatřeních doporučováno snížení jejich výšky popř. i celková sanace. Objekty vysílačů jsou ve většině případů situovány mimo zastavěné území obcí – ve volné krajině, a proto je velmi důležité jejich citlivé umístění do krajiny. Velkým problémem bývá architektonické ztvárnění doprovodných zařízení (technologických kontejnerů), barevné ztvárnění vlastní nosné konstrukce a v některých případech i značné šířkové parametry koruny prvků, díky kterým je umocněn projev zařízení v krajinné scéně. Velká většina popisovaných dominant postrádá ozelenění, které by napomohlo jejich plynulejšímu začlenění do krajiny.

Jako opatření pro zmírnění projevu prvku v krajině jsou doporučovány úpravy barevné prezentace nosné konstrukce, úpravy architektonického ztvárnění doprovodných objektů a neumocňování projevu prvku nevhodnými instalacemi dalších anténních systémů. Velmi častým doporučením je i zachování stávajících porostů v okolí zařízení a výsadba izolační (keřové) zeleně u paty zařízení (stejně jako u předchozí podkategorie dominantních prvků je nutné používat sortiment domácích druhů).

Obr. č. 29 – Krajina nad Slavňov – kumulovaný projev dominantních prvků, které se „zakusují“ do Národní přírodní památky Polické stěny (foto. D. Velehradský).

Obr. č. 30 – Pohled k Meziměstí od Jetřichova – na snímku jsou patrné vystupující dominantní prvky komínů (foto. D. Velehradský).

Číslo lokality: 1	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: rozhledna a vysílač na Ruprechtickém špičáku u Meziměstí	
Rozměry: výška – 30 m	Souřadnice: 50°39'39.854"N, 16°16'52.794"E
Krajinný prostor: KP – C3	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: I. Jelínek/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky poloze zařízení ve vrcholové partii R. špičáku a nedávného odlesnění prostoru se prvek uplatňuje v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav provést dřevěné opláštění, barevné zvýraznění konstrukce	
	<p>ponechat pouze nad úrovní lesního porostu, obnovit okolní porostní plášť.</p>
	

Číslo lokality: 2	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: vysílač na Rohovém vrchu nad Horním Adršpachem	
Rozměry: výška – 45 m	Souřadnice: 50°37'42.947"N, 16°5'0.944"E
Krajinný prostor: KP – A2	Vlastník/Provoz.: Vodafone
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav provést nátěr technologického kontejneru (např. zelenošedou barvou), realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 3	Datum mapování: 14. 10. 2010
Popis: vysílač u Nových Dvorů	
Rozměry: výška – 42m	Souřadnice: 50°36'13.757"N, 16°12'15.447"E
Krajinný prostor: KP – A5-b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zařízení se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, v rámci úprav provést nátěr konstrukce v nevýrazném barevném odstínu, realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 4	Datum mapování: 14. 10. 2010
Popis: komín kotelny sídliště v Meziměstí	
Rozměry: výška – 47m	Souřadnice: 50°37'30.661"N, 16°14'39.365"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a v některých celkových pohledech na město, neumocňovat projev prvku nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj., realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.	
	

Číslo lokality: 5	Datum mapování: 14. 10. 2010
Popis: komín u areálu společnosti TOMKET v Meziměstí	
Rozměry: výška – 45m	Souřadnice: 50°37'16.773"N, 16°15'36.406"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.: TOMKET
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a v některých celkových pohledech na město, neumocňovat projev prvku nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.	
	

Číslo lokality: 6	Datum mapování: 14. 10. 2010
Popis: komín v areálu pneuservisu u hlavní křižovatky v Jetřichově	
Rozměry: výška – 42m	Souřadnice: 50°36'54.007"N, 16°16'3.785"E
Krajinný prostor: KP – C6	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a dálkových pohledech, neumocňovat projev prvku nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.	
	

Číslo lokality: 7	Datum mapování: 21. 10. 2010
Popis: vysílač nad Velkou Vsí u Broumova	
Rozměry: výška – 20 m	Souřadnice: 50°35'58.372"N, 16°20'53.166"E
Krajinný prostor: KP – C1	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: zařízení se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci úprav provést nátěr technologického kontejneru a zařízení (např. zelenošedou barvou), neumocňovat projev prvku instalací dalších ant. systémů, realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.	
	

Číslo lokality: 8	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: vysílač v Rožmitálu u Broumova	
Rozměry: výška – 87 m	Souřadnice: 50°35'28.016"N, 16°22'38.498"E
Krajinný prostor: KP – C5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky otevřenosti prostoru se zařízení uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, doplnit keřovou výsadbu okolo paty zařízení, neumocňovat projev zařízení instalací dalších ant. systémů aj., upravit nátěr konstrukce na nevýrazný odstín.</p>	
	

Číslo lokality: 9	Datum mapování: 11. 11. 2010
Popis: vysílač nad Janovicemi u Trutnova	
Rozměry: výška – 50 m	Souřadnice: 50°34'41.959"N, 16°4'36.959"E
Krajinný prostor: KP – A-9a	Vlastník/Provoz.: Vodafone
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav provést nátěr technologického kontejneru (např. zelenošedou barvou), realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 10	Datum mapování: 2. 11. 2010
Popis: komín bývalé spalovny u kamenictví v Teplicích nad Metují	
Rozměry: výška – 84 m	Souřadnice: 50°35'50.49"N, 16°9'54.205"E
Krajinný prostor: KP – A-5b	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: komín je poměrně výraznou dominantou v oblasti okolo Teplic nad Metují, prvek je v současné době nevyužíván – zvážit možnost demolice nebo částečného snížení jeho výšky, neumocňovat projev prvku nátěrem výrazné barvy, instalací ant. systémů aj.	
	

Číslo lokality: 11	Datum mapování: 2. 11. 2010
Popis: televizní převaděč v Teplicích nad Metují	
Rozměry: výška – 34 m	Souřadnice: 50°35'41"N, 16°10'23.676"E
Krajinný prostor: KP – A-5b	Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, neumocňovat projev prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.	
	

Číslo lokality: 12		Datum mapování: 7. 10. 2010	
Popis: komín v areálu bývalé tírny lnu v Dolních Teplicích			
Rozměry: výška – 42 m		Souřadnice: 50°34'56.578"N, 16°10'33.352"E	
Krajinný prostor: KP – A-5b		Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a některých dálkových pohledech, neumocňovat projev prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj., realizovat výsadbu stromové i keřové zeleně po obvodu areálu.			
			

Číslo lokality: 13		Datum mapování: 12. 9. 2009	
Popis: vysílač mobilních operátorů Na Kosteletě nad Pěkovem			
Rozměry: výška – 40 m		Souřadnice: 50°34'56.797"N, 16°12'49.843"E	
Krajinný prostor: KP – A-5b		Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: díky otevřenosti prostoru se zařízení uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, doplnit keřovou výsadbu okolo paty zařízení, neumocňovat projev zařízení instalací dalších ant. systémů aj., upravit nátěr konstrukce na nevýrazný odstín.			
			

Číslo lokality: 14	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: vysílač mobilního operátora nad Pěkovem	
Rozměry: výška – 40 m	Souřadnice: 50°34'4.274"N, 16°14'22.742"E
Krajinný prostor: KP – A-12	Vlastník/Provoz.: T-mobile
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zařízení se uplatňuje především v dálkových, ale i v některých blízkých pohledech, doplnit porostní plášť na “obnažené“ straně zařízení (viz foto), neumocňovat projev prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

Číslo lokality: 15	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: televizní převaděč nad Suchým Dolem	
Rozměry: výška – 33 m	Souřadnice: 50°32'53.551"N, 16°16'46.065"E
Krajinný prostor: KP – A-12	Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, provést nátěr a úpravy vzhledu technologického kontejneru (např. zelenošedou barvou), realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 16	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: vysílač mobilního operátora na Hoprichu v Martínkovicích	
Rozměry: výška – 48 m	Souřadnice: 50°33'30.027"N, 16°22'14.422"E
Krajinný prostor: KP – C-1	Vlastník/Provoz.: Vodafone
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky okolnímu lesnímu porostu se pohledově uplatňuje pouze horní partie zařízení, neumocňovat projev horní části prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

Číslo lokality: 17	Datum mapování: 9. 10. 2009
Popis: vysílač mobilního operátora v lokalitě Nového Dvora u Božanova	
Rozměry: výška – 48 m	Souřadnice: 50°33'30.027"N, 16°22'14.422"E
Krajinný prostor: KP – C-1	Vlastník/Provoz.: T-Mobile
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky otevřenosti prostoru se zařízení uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, v rámci úprav zúžit korunu zařízení, realizovat keřovou výsadbu okolo paty zařízení (obnovit mez), zkvalitnit ztvárnění technologického kontejneru.</p>	
	

Číslo lokality: 18	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: vysílač mobilních operátorů nad Slavným	
Rozměry: výška – 53 m	Souřadnice: 50°31'47.962"N, 16°17'48.293"E
Krajinný prostor: KP – A-12	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky otevřenosti prostoru a náhorní poloze se zařízení uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, upravit ztvárnění doprovodných objektů, provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení, neumocňovat projev horní partie prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

Číslo lokality: 19	Datum mapování: 12. 9. 2009
Popis: komín kotelny na sídlišti v Polici nad Metují	
Rozměry: výška – 42 m	Souřadnice: 50°32'26.931"N, 16°14'14.576"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: Tech. služby města
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a ve většině dálkových pohledů na město, neumocňovat projev horní partie prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

Číslo lokality: 20		Datum mapování: 12. 9. 2009	
Popis: komín společnosti PEJSKAR v Polici nad Metují			
Rozměry: výška – 64 m		Souřadnice: 50°32'26.931"N, 16°14'14.576"E	
Krajinný prostor: KP – A-11		Vlastník/Provoz.: PEJSKAR	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a ve většině dálkových pohledů na město, neumocňovat projev horní partie prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj.			
			

Číslo lokality: 21		Datum mapování: 15. 8. 2009	
Popis: komín výrobního areálu při vjezdu do Žďáru nad Metují			
Rozměry: výška – 36 m		Souřadnice: 50°32'11.417"N, 16°12'52.861"E	
Krajinný prostor: KP – A-11		Vlastník/Provoz.:	
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: prvek se uplatňuje v blízkých a dálkových pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., realizovat výsadbu v prostoru mezi hlavní komunikací a prvkem.			
			

Číslo lokality: 22	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: televizní převaděč nad Českou Metují	
Rozměry: výška – 30 m	Souřadnice: 50°32'53.679"N, 16°10'52.246"E
Krajinný prostor: KP – A-4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., upravit ztvárnění doprovodného objektu, provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 23	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: vysílač mobilních operátorů nad Dědovem	
Rozměry: výška – 32 m	Souřadnice: 50°33'40.036"N, 16°10'46.492"E
Krajinný prostor: KP – A-4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: zařízení se uplatňuje zejména v dálkových pohledech, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., upravit ztvárnění doprovodného objektu, provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 24	Datum mapování: 7. 11. 2010
Popis: komín průmyslového areálu v Jívce	
Rozměry: výška – 22 m	Souřadnice: 50°33'32.613"N, 16°6'20.182"E
Krajinný prostor: KP – B-3	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky konfiguraci okolního terénu se prvek uplatňuje především v blízkých pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj.	
	

Číslo lokality: 25	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: vysílač mobilních operátorů nad Vysokým kamenem	
Rozměry: výška – 35 m	Souřadnice: 50°32'10.221"N, 16°9'55.279"E
Krajinný prostor: KP – A-17	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky okolnímu lesnímu porostu se pohledově nejvíce uplatňuje horní partie zařízení, neumocňovat projev horní části prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., doplnit keřovou výsadbu okolo paty zařízení.	
	

Číslo lokality: 26	Datum mapování: 7. 10. 2010
Popis: televizní převaděč nad Stárkovem	
Rozměry: výška – 34 m	Souřadnice: 50°31'54.024"N, 16°8'54.178"E
Krajinný prostor: KP – A-17	Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky okolnímu lesnímu porostu se pohledově nejvíce uplatňuje horní partie zařízení, neumocňovat projev horní části prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., doplnit keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 27	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: komín ve výrobním areálu společnosti FROLEN v Bystrém u Stárkova	
Rozměry: výška – 36 m	Souřadnice: 50°31'43.118"N, 16°8'53.71"E
Krajinný prostor: KP – B-4	Vlastník/Provoz.: FROLEN
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky konfiguraci okolního terénu se prvek uplatňuje především v blízkých pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj., doplnit ozelenění podél východní hranice areálu.</p>	
	

Číslo lokality: 28	Datum mapování: 15. 8. 2009
Popis: televizní převaděč nad Policí nad Metují (Na Havlatce)	
Rozměry: výška – 34 m	Souřadnice: 50°32'3.434"N, 16°13'47.012"E
Krajinný prostor: KP – A-11	Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., upravit ztvárnění doprovodného objektu, provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení.</p>	
	

Číslo lokality: 29	Datum mapování: 15. 8. 2009
Popis: komín v areálu společnosti Merkur ve Velkých Petrovicích	
Rozměry: výška – 32 m	Souřadnice: 50°31'26.053"N, 16°13'11.77"E
Krajinný prostor: KP – A-18	Vlastník/Provoz.: Cross CNC Police
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: díky konfiguraci okolního terénu se prvek uplatňuje především v blízkých pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

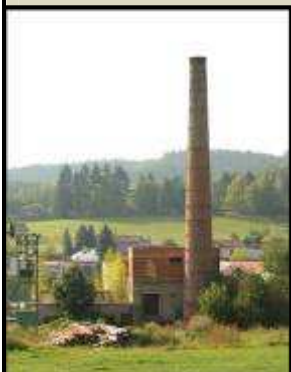

Číslo lokality: 30		Datum mapování: 15. 8. 2009	
Popis: televizní převaděč u Velkých Petrovic			
Rozměry: výška – 33 m		Souřadnice: 50°30'58.964"N, 16°12'55.343"E	
Krajinný prostor: KP – A-18		Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace	
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: technologický kontejner se uplatňuje pouze v blízkých pohledech, příhradová konstrukce je patrná v řadě dálkových pohledů, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., upravit ztvárnění doprovodného objektu, provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení.			
			

Číslo lokality: 31		Datum mapování: 10. 9. 2009	
Popis: televizní převaděč na Šefelu u Machova			
Rozměry: výška – 30 m		Souřadnice: 50°30'1.098"N, 16°16'6.44"E	
Krajinný prostor: KP – A-14		Vlastník/Provoz.: Č. Radiokomunikace	
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz			
Popis a navrhovaná opatření: díky okolnímu lesnímu porostu se pohledově nejvíce uplatňuje horní partie zařízení, neumocňovat projev horní části prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., doplnit keřovou výsadbu okolo paty zařízení.			
			

Číslo lokality: 32	Datum mapování: 10. 9. 2009
Popis: vysílač mobilního operátora nad Nížkou Srbskou	
Rozměry: výška – 35 m	Souřadnice: 50°29'50.341"N, 16°14'33.426"E
Krajinný prostor: KP – A-13	Vlastník/Provoz.: Vodafone
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky okolnímu lesnímu porostu se pohledově uplatňuje pouze horní partie zařízení, neumocňovat projev horní části prvku instalací dalších ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj.	
	

Číslo lokality: 33	Datum mapování: 10. 9. 2009
Popis: vysílač mobilního operátora na Petrovičkách	
Rozměry: výška – 42 m	Souřadnice: 50°30'9.232"N, 16°11'29.199"E
Krajinný prostor: KP – A-18	Vlastník/Provoz.: T-Mobile
Foto/snímek: J. Kovář/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: zařízení se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení.	
	

Číslo lokality: 34	Datum mapování: 10. 9. 2009
Popis: komín u mateřské školy společnosti Saargummi ve Velkém Dřevíči	
Rozměry: výška – 34 m	Souřadnice: 50°29'50.578"N, 16°11'2.702"E
Krajinný prostor: KP – B-4	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: díky konfiguraci okolního terénu se prvek uplatňuje především v blízkých pohledech, neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj.	
	

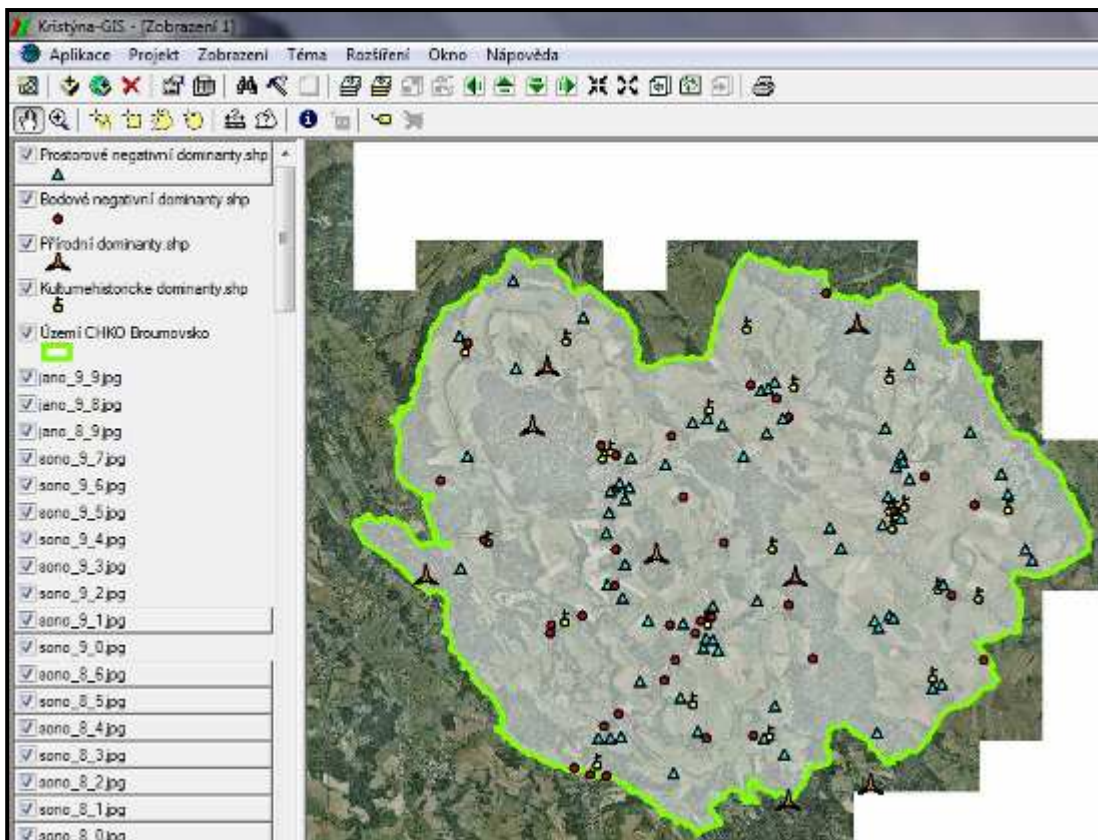
Číslo lokality: 35	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: komín v areálu bývalé sodovkárny ve Zbečníku	
Rozměry: výška – 25 m	Souřadnice: 50°28'52.792"N, 16°10'14.017"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
Popis a navrhovaná opatření: jedná se o nevyužívaný areál s dominantním prvkem komínu, který se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech na město, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení, popř. sanovat prvek.	
	

Číslo lokality: 36	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: komín v areálu společnosti TEXTONIA ve Zbečníku	
Rozměry: výška – 55 m	Souřadnice: 50°28'47.516"N, 16°10'45.904"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.: TEXTONIA
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: jedná se o nevyužívaný areál s dominantním prvkem komínu, který se uplatňuje v blízkých i dálkových pohledech na město, v rámci úprav neumocňovat projev horní partie prvku instalací ant. systémů, provedením nového nátěru výrazné barvy aj., provést keřovou výsadbu okolo paty zařízení, popř. sanovat prvek.</p>	
	

Číslo lokality: 37	Datum mapování: 1. 10. 2010
Popis: komín v areálu bývalého pivovaru v Hronově	
Rozměry: výška – 27 m	Souřadnice: 50°28'48.38"N, 16°11'18.806"E
Krajinný prostor: KP – B-5	Vlastník/Provoz.:
Foto/snímek: D. Velehradský/ http://www.mapy.cz	
<p>Popis a navrhovaná opatření: areál s dominantním prvkem komínu, který se uplatňuje především v blízkých pohledech, v rámci úprav neumocňovat projev prvku instalací ant. systémů, provedením nátěru výrazné barvy aj.</p>	
	

6.6 Shrnutí - přehled dominantních prvků v krajině Broumovska

Tato kapitola shrnuje výše uváděné přehledy jednotlivých kategorií dominantních prvků a má sloužit jako základ pro vyvození závěrů celé práce. Na níže uváděném náhledu (obr. č. 31) je vidět rozmístění a množství prvků, které byly v rámci práce zmapovány.

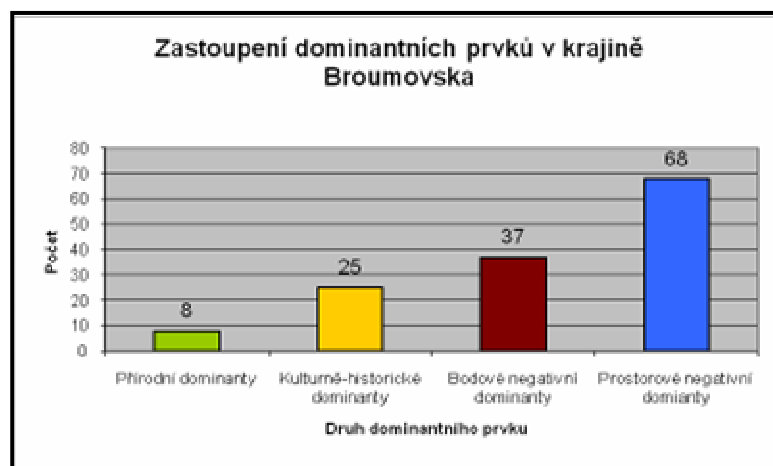

Obr. č. 31 – Zobrazení lokalizace všech zmapovaných prvků v zájmovém území (vytvořeno v programu Kristýna-GIS 2.11 na podkladu leteckých snímků území – ORTOFOTO GEODIS 2005).

Graf č. 1 dokumentuje množstevní zastoupení krajinných dominant podle kategorií popisovaných v předchozích kapitolách. **Z grafu vyplývá, že v řešeném území početně převládají negativní dominanty nad pozitivními.**

V rámci skupiny negativních dominant bylo zmapováno 68 prvků náležících k prostorovým dominantám a 37 prvků bodových dominant.

Ve skupině pozitivních dominant bylo zmapováno 25 prvků patřících mezi kulturně-historické dominanty a 8 prvků přírodních dominant.

Graf č. 1. – Zastoupení jednotlivých kategorií krajinných dominant.

Z výše uváděných hodnot nelze vyvozovat závěry, že by krajina Broumovska byla znehodnocena díky velkému zastoupení negativních prvků. Toto tvrzení se snažím opírat o skutečnost, že výše rozváděné kategorie dominant jsou do jisté míry nesouměřitelné. Co do počtu jsou přírodní dominanty zastoupeny velmi málo, ale z hlediska svého rozsahu, estetické hodnoty a vizuálního projevu ovlivňují mnohem širší území než dominanty negativní.

Většina uváděných přírodních dominant se neuplatňuje pouze v rámci krajinných prostorů, do kterých náleží podle preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Broumovsko zpracovaného doc. Ing. arch. Ivanem Vorlem, CSc., ale ovlivňují krajinu na úrovni vymezených krajinných celků (některé i v rámci celého řešeného území – na regionální úrovni).

Naproti tomu bodové a prostorové dominantní prvky se nejvíce uplatňují v rámci krajinného prostoru, ke kterému náleží podle výše uvedeného podkladu, popř. mají vizuální přesah do prostoru sousedního (uplatňují se na lokální úrovni).

Z hlediska velikosti a vizuálního projevu lze porovnávat prvky skupiny kulturně-historických dominant s prvky skupin bodových a prostorových dominant.

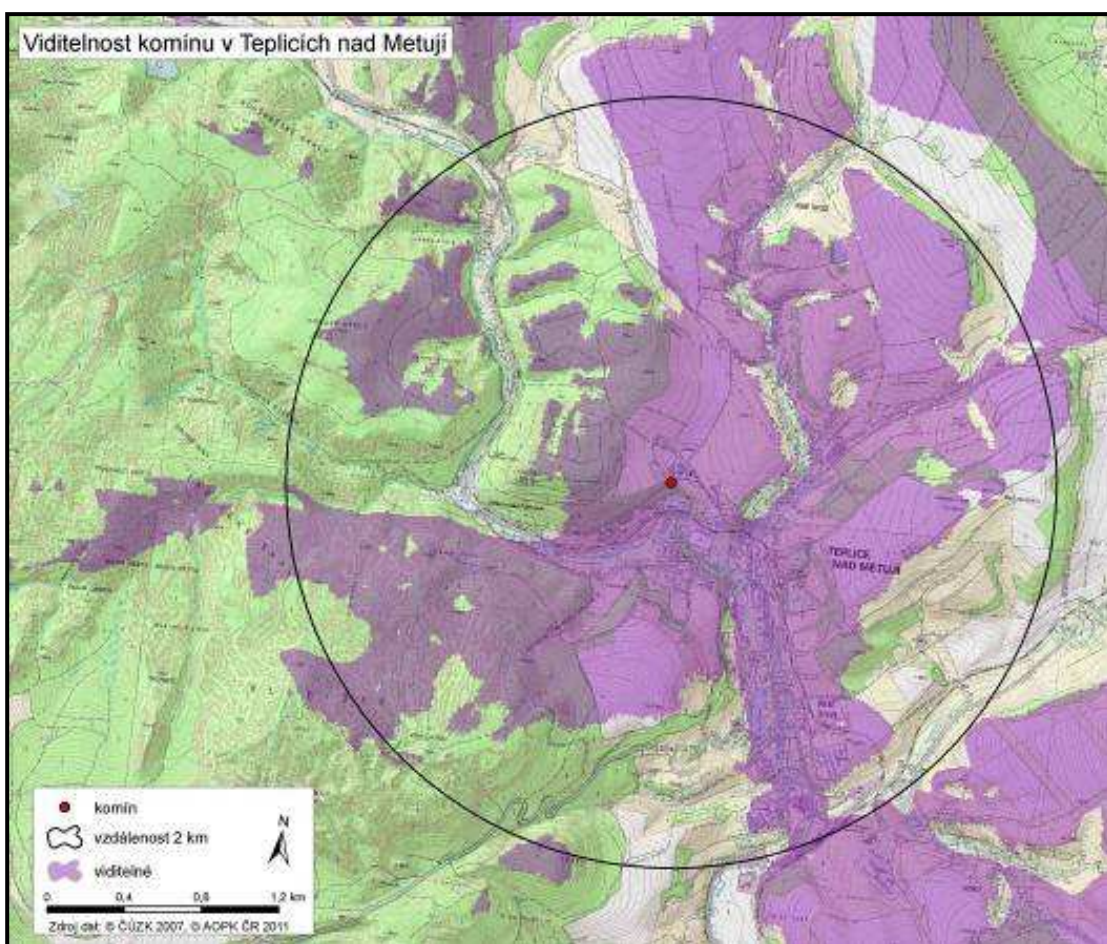
Do závěrů práce bude možné převzít skutečnost, že počet negativních dominantních prvků v krajině Broumovska převyšuje nad množstvím těch pozitivních, což ale nic nemění na faktu, že díky kvalitám a rozsahu působení přírodních a kulturně-historických dominant si oblast Broumovska uchovává svoji krásu a jedinečnost v rámci celé České republiky.

V tomto shrnutí nelze jednoznačně určit, která ze zmapovaných negativních dominant je tou “nejhorší“ a nejvíce ovlivňuje okolní krajinu. Vždy záleží na konkrétních podmínkách místa a úhlu pohledu posuzovatele. V některých případech

může mít vhodně umístěný komín výšky 100 m menší dopad na krajinný ráz než např. objekt vodojemu, který má nevhodné architektonické ztvárnění, barevnost a je lokalizován v náhorní poloze, v přímém kontextu s prostorem vysokých přírodně-estetických hodnot.

Přes výše uvedené zde vyzdvihují dvě negativní krajinné dominanty, které se poměrně zásadním způsobem uplatňují v obrazu krajiny Broumovska. Jedná se o panelové sídliště Spořilov v Broumově (prostorový prvek č. 24) a komín bývalé spalovny v Teplicích nad Metují (bodový prvek č. 10).

Pro prvek č. 10 byla zároveň zpracována analýza viditelnosti, která nebyla z hlediska rozsahu práce prováděna pro všechny prvky. Zmíněnou analýzu zde uvádím jako příklad podkladu, který by dle mého názoru měla Správa chráněné krajinné oblasti vždy vyžadovat jako součást projektové dokumentace při povolování výškových staveb.

Obr. č. 32 – Analýza viditelnosti bodové dominanty – komínu v Teplicích nad Metují (vytvořeno v programu ArcGIS 9.3 na podkladu ČÚZK 2007).

7. DISKUSE

Podle Löwa a Míchala (2003) je krajinný ráz významnou hodnotou naší krajiny a života nás všech v ní, kdy o vzhledu a jejím vývoji rozhodují lidé na základě svých životních potřeb a snů.

S výše uvedeným tvrzením souhlasím, ale jen do té míry, kdy při zajišťování našich životních potřeb a snů budeme mít v první řadě na paměti zákonitosti a hodnoty krajiny, které naši předkové ctili po staletí. Mám na mysli zejména způsob soužití člověka s krajinou a vytvoření jakési „kategorizace“ území v rámci oblasti CHKO (potažmo i celé republiky), která by vymezovala určité části krajiny jako „nedotknutelné“ z hlediska budování nové zástavby a dominantních prvků. Domnívám se, že bychom měli mít jasno, které části krajiny chceme zachovat pro další generace a v žádném případě nedovolit degradaci jejich hodnot ať už přímou formou (rozšiřováním nové zástavby aj.), nebo nepřímou (ovlivněním vzhledu širšího území např. vybudováním výrazné technické dominanty).

V současné době existuje celá řada nástrojů, jak zmíněný požadavek zajistit. Mé poznatky pramenící z pracovní činnosti a z vnímání české krajiny zrakem běžného pozorovatele ukazují na fakt, že vlastní realita je mnohdy jiná a stávající zákonné nástroje jsou buď nedostatečné, nebo v praxi nedůsledně uplatňované.

Z výsledků této práce vyplývá, že v krajině Broumova lze dohledat poměrně velké množství prvků, které mají dominantní charakter a negativní projev na okolní krajinu. Budoucím úkolem Správy CHKO, úřadů územního plánování a dalších subjektů, které mají možnost ovlivnit vzhled zdejší krajiny, by měla být snaha eliminovat množství a projev těchto prvků do krajiny (uplatňovat navrhovaná opatření pro zmírnění negativního projevu, prověřovat nezbytnost existence jednotlivých prvků, iniciovat jejich umístění v rámci již zatížených prostorů aj.). K těmto závěrům přispívá i názor Skleničky (2003), který vidí výhodu v kumulaci nezbytných negativních dominant v určitých, již kontaminovaných prostorech, kdy by důslednou aplikací tohoto přístupu byla zajištěna ochrana dosud nedegradovaných částí krajiny. Autor toto tvrzení mj. opírá o svoji zkušenost z oblasti Provence ve Francii, kde jsou negativní krajinné dominanty (lomy, průmyslové areály apod.) kumulovány v blízkosti hlavního dálničního tahu, a po jeho opuštění návštěvník vstoupí do malebné krajiny bez přítomnosti uvedených prvků.

Dle mého názoru by kromě kumulace negativních dominant mělo být důsledně posuzováno i jejich množství. V případě Broumova se Správa CHKO snaží tento postup uplatňovat a např. u návrhů na vybudování stožárů mobilních operátorů iniciovala sdílení jednoho prvku více subjekty, místo původně navrhovaných tří zařízení v jednom území.

Při ochraně esteticky hodnotných částí krajiny vidí Sklenička (2001) východisko buď v automatickém zamítnutí záměru, který by se projevem svých charakteristik mohl stát první negativní dominantou v dotčeném krajinném prostoru, nebo v důsledném využívání možností daných současnou legislativou, která dovoluje kompenzovat negativní vlivy na životní prostředí. Podle autora by to například znamenalo, že případnému investorovi bude v rámci kompenzace udělena povinnost odstranění, nebo úpravy jiné stavby, která svým projevem snižuje estetickou hodnotu krajiny.

Na základě praktických poznatků získaných při povolování záměrů, které mohou mít negativní vliv na dochovanou hodnotu krajinného rázu, se domnívám, že uplatnění výše uváděných kompenzačních opatření bude v rámci oblasti Broumova poměrně obtížné. V první řadě bude tento postup narážet na ekonomickou sílu místních podnikatelských subjektů a dále na skutečnost, že řada záměrů, které mohou mít poměrně významný vliv na krajinný ráz (např. stožáry mobilních operátorů) ze zákona nepodléhá posouzení z hlediska vlivu na životní prostředí, a tudíž se zmenšuje prostor pro uložení těchto opatření. V případě přestaveb zemědělských a průmyslových areálů, budování komunikací apod. vnímám tento postup jako reálný a Správa CHKO se jej snaží již delší dobu uplatňovat.

Výše popisované snahy však mohou (nejen) na Broumovsku narážet na skutečnost, kterou uvádí Cílek (2008): „Charakter evropské krajiny, jež není divočinou, se odvíjí od způsobu obhospodařování. Ten závisí na změnách politické a ekonomické situace. Ve změněných socioekonomických podmínkách se tak mění i krajinný ráz a většinou se s tím v měřítku celé krajiny nedá mnoho dělat. Zbývá pak chránit či přímo konzervovat alespoň některé vybrané lokality.“

8. ZÁVĚR

V závěru této práce chci uvést, že v průběhu vlastního zpracování jsem se snažil mít na paměti cíle, které jsem si vytkl již ve fázi jejího zadání. Při výběru práce byla mým hlavním kritériem vazba tématu na krajinu Broumovska a využitelnost získaných dat pro práci krajinářů Správy CHKO. Doufám, že jsem tuto základní ideu ve své práci naplnil.

Cílem bylo vytvoření materiálu, který bude mít charakter podkladové studie dokumentující negativní dominanty v Chráněné krajinné oblasti Broumovsko. Výsledkem měl být materiál popisující významné krajinné dominanty v CHKO Broumovsko (s důrazem na negativní prvky), hodnotící jejich dopad na dochovanou hodnotu krajinného rázu a navrhuující opatření na zmírnění jejich projevu v krajině.

V rámci práce bylo celkem zmapováno 138 dominantních prvků. Dále bylo zvoleno základní členění na pozitivní a negativní prvky, kdy skupina pozitivních dominant zahrnovala kategorii 8 přírodních a 25 kulturně-historických prvků. Naproti tomu skupina negativních dominant byla rozdělena na kategorie s 37 bodovými a 68 prostorovými prvky. Kategorie liniových dominant byla v práci uvedena pouze jako doplnění celé skupiny negativních dominant.

Získaná data (zmapované prvky) byla podle výše uvedených kategorií utříděna do tabulek, které obsahovaly tyto údaje: číslo lokality, datum mapování, popis, rozměry, GPS souřadnice, zkratku krajinného prostoru, název vlastníka nebo provozovatele, fotografii prvku, letecký snímek s uvedením lokalizace, stručný popis projevu v krajině a návrh opatření pro eliminaci projevu prvku v rámci krajinné scény. Jednotlivé kategorie dominantních prvků byly zaneseny do prostředí GIS a byly pro ně vytvořeny bodové vrstvy, které jsou uloženy na přiloženém CD.

Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 6.6, počet negativních dominantních prvků v krajině Broumovska převyšuje nad množstvím těch pozitivních, což ale nic nemění na faktu, že díky kvalitám a rozsahu působení přírodních a kulturně-historických

dominant si oblast Broumavska uchovává svoji krásu a jedinečnost v rámci celé České republiky.

Do budoucna, s určitým časovým odstupem, doporučuji provést přehodnocení skupiny negativních dominant a vyhodnotit, s jakým úspěchem byla prosazována návrhová opatření na eliminaci jejich projevu v krajině.

Případné rozšíření této práce vidím ve zpracování analýz viditelnosti pro všechny zmapované negativní prvky, stanovení jejich průniků a zmapování lokalit (vytvoření „zón“), u kterých bude možné konstatovat, že nejsou zatíženy projevem žádného negativního prvku.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2008: Preventivní hodnocení krajinného rázu – metodické listy č. 8.1 AOPK ČR, Praha.
- Bergmann, P., Burian, M., Jeřábková, J., 2003: Broumovsko - Interpretace kulturního a historického dědictví na Broumovsku. Občanské sdružení TUŽ se, Broumovsko!, Broumov.
- Brychtová, J., 2001: Preventivní hodnocení krajinného rázu – Polická vrchovina. MŽP ČR, Praha.
- Brychtová, J., 2002: Preventivní hodnocení krajinného rázu – Broumovská kotlina. MŽP ČR, Praha.
- Bukáček, R., 2006: Preventivní hodnocení krajinného rázu rozsáhlejšího území – metodika a možnosti jejího využití. In: Vorel, I., Sklenička, P., 2006: Ochrana krajinného rázu. Naděžda Skleničková, Praha.
- Cílek, V., Ložek, V., Kubíková, J. a kol., 2003: Střední Čechy – Příroda, člověk, krajina. Dokořán, Praha.
- Cílek, V., Mudra, P., Ložek, V., Špryňár, P., 2004: Vstoupit do krajiny - O přírodě a paměti středních Čech. Dokořán, Praha.
- Cílek, V., 2007: Krajiny vnitřní a vnější. Dokořán, Praha.
- Cílek, V., 2008: Dýchat s ptáky. Dokořán, Praha.
- Culek, M., 1998: Krajinný ráz a biogeografické členění. In: Ochrana přírody, 53/1. AOPK ČR, Praha.
- Culek, M., 2006: Přírodní podmínky území a jejich význam pro krajinný ráz. In: Vorel, I., Sklenička, P., 2006: Ochrana krajinného rázu. Naděžda Skleničková, Praha.
- Day, Ch., 2004: Duch a místo. Era, Praha.
- Demek, J., 1987: Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČSR. Academia, Praha

- Dejmal, I., 1997: Krajina je místo svědectví a očekávání. In: Ochrana přírody, 52/1. AOPK ČR, Praha.
- Forman, R.T.T., Godron, M., 1993 Krajinná ekologie. Academia, Praha.
- Forman, R.T.T., Godron, M., 1986 Landscape Ecology. J. Wiley and Sons, New York.
- Hnitka, P., 1999: Krajinný ráz – obraz či rázovitost krajiny. In: Vorel, I., Sklenička, P. (eds.): Péče o krajinný ráz, cíle a metody. ČVUT, Praha.
- Kosejk, J., Heinzlová, H., 2010: Studie preventivního hodnocení krajinného rázu v CHKO a některé další činnosti AOPK ČR v oblasti ochrany krajiny. In: Vorel, I., Kupka, J. (eds.): Aktuální otázky ochrany krajinného rázu. ČVUT, Praha.
- Lipský, Z., 1998: Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů. Nakladatelství UK, Praha.
- Löw, J., Míchal, I., 2003: Krajinný ráz. Lesnická práce, Kostelec nad Černými lesy.
- Míchal, I., 1997: Praktické rámce hodnocení krajinného rázu – typologické rámce. In: Ochrana přírody, 52/1. AOPK ČR, Praha.
- Míchal, I., 1999: Metodika hodnocení krajinného rázu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. In: Vorel, I., Sklenička, P., (eds.): Péče o krajinný ráz, cíle a metody. ČVUT, Praha.
- Mimra, M., 1998: Krajinný ráz, genius loci a krajinná ekologie. In: Sklenička, P., Zasadil, P., (eds): Krajinný ráz, způsoby jeho hodnocení a ochrany. ČZU, Praha.
- Norberg-Schulz, C., 1994: Genius loci: K fenomenologii architektury. Odeon, Praha.
- Raška, Z., 1996: Ochrana tvorba krajiny I. VOŠ Rozvoje venkova, Hořice v Podkrkonoší.
- Raška, Z., 1998: Ochrana tvorba krajiny III. VOŠ Rozvoje venkova, Hořice v Podkrkonoší.
- Sklenička, P., 2003: Základy krajinného plánování. Naděžda Skleničková, Praha.

- Sklenička, P., 2001: Obětujeme krajinu, abychom ji zachránili? In: Ochrana přírody, 56/8. AOPK ČR, Praha.
- Spíšek, J., Hájek, A., Kopecký, J. a kol., 2002: Chráněná území CHKO Broumovsko. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
- Vodrážková, Š., 2001: Hodnocení krajinného rázu v CHKO Křivoklátsko (jihovýchodní část) – diplomová práce. ČZU, Praha.
- Vorel, I., 1999: Prostorové vztahy a estetické hodnoty. In: Vorel, I., Sklenička, P. (eds.): Péče o krajinný ráz: cíle a metody. ČVUT, Praha.
- Vorel, I., Bukáček, R., Matějka, P., Culek, M., Sklenička, P., 2004: Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Naděžda Skleničková, Praha.
- Vorel, I., 2006: Krajinný ráz a jeho hodnocení dle § 12 zák. č. 114/1992 Sb. In: Vorel, I., Sklenička, P. (eds.): Krajinný ráz a východiska jeho hodnocení, Naděžda Skleničková, Praha.
- Vorel, I., 2006: Estetické hodnoty a jejich identifikace v procesu hodnocení krajinného rázu. In: Vorel, I., Sklenička, P. (eds.): Krajinný ráz a východiska jeho hodnocení, Naděžda Skleničková, Praha.
- Vorel, I., 2010: Preventivní hodnocení území CHKO Broumovsko z hlediska krajinného rázu.
- Zonneveld, I. S., 1979: Land Evaluation and Land (scape) Science. International Training Center, Enschede, Nizozemsko.
- Zonneveld, I. S., 1995: Land Ecology. SPB Academic Publishing, Amsterdam.
- Zvolský, Z., 1997: Úvaha o krajinném rázu. In: Ochrana přírody, 52/2. AOPK ČR, Praha.
- Žák, L., 1947: Obytná krajina. S.V.U. Mánes – Svoboda, Praha.

9.1 Ostatní prameny

- Evropská úmluva o krajině č. 176/2000, v platném znění.
- Plán péče o chráněnou krajinnou oblast Broumovsko na období 2003 – 2012.
- Vyhláška č.157/1991 Sb., o zřízení chráněné krajinné oblasti Broumovsko, v platném znění.
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.
- Wikipedie – otevřená encyklopedie, 2011: Krajina, online: <http://cs.wikipedia.org/wiki/krajina>, cit. 20. 3. 2011.

Některé z použitých obrázků byly získány z těchto zdrojů:

- <http://www.broumovsko.ochranaprirody.cz>
- <http://geoportal.cenia.cz>
- <http://www.ochranaprirody.cz>
- <http://mapy.cz>
- <http://www.staremapy.cz>
- <http://drusop.nature.cz>
- Program Google Earth

10. PŘÍLOHY

10.1 Fotografie přírodních dominant Broumovska

Obr. č. 1 – Pohled na Javoří hory od Jetřichova (foto D. Velehradský).

Obr. č. 2 – Pohled na panorama Adršpašsko-teplických skal a Křížový vrch (foto D. Velehradský).

Obr. č. 3 – Adršpašsko-teplické skály z Křížového vrchu (foto D. Velehradský).

Obr. č. 4 – Stolová hora Ostaš (foto D. Velehradský).

Obr. č. 5 – Pohled na Korunu – dominantní prvek Broumovských stěn (foto D. Velehradský).

Obr. č. 6 – Pohled na Bor a Hejšovinu (foto D. Velehradský).

10.2 Fotografie kulturně-historických dominant Broumovska

Obr. č. 7
Kostel Povýšení
sv. Kříže v Horním
Adršpachu
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 8
Kostel Nejsvětější
Trojice ve Zdoňově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 9
Kostel sv. Anny ve
Vižňově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 10
Kostel sv. Jakuba
Většího v Ruprechticích
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 11
Kostel Všech Svatých
v Heřmánkovicích
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 12
Kostel sv. Michala ve Verněřovicích
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 13 – Kostel sv. Vavřince v Teplicích nad Metují (foto D. Velehradský).

Obr. č. 14 – Kostel panny Marie Pomocné v Teplicích nad Metují (foto D. Velehradský).

Obr. č. 15 – Kostel sv. Petra a Pavla v Broumově (foto D. Velehradský).

Obr. č. 16
Benediktínský klášter
v Broumově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 17
Kostel sv. Václava
v Broumově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 18
Kostel Nanebevzetí
Panny Marie v Broumově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 19
Kostel sv. Markéty
v Šonově u Broumova
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 20
Kostel sv. Máří Magdalény v Jívce
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 21
Kostel sv. Josefa ve
Stárkově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 22
Kaple Panny Marie
Sněžné na Hvězdě
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 23
Kostel sv. Jiřího
a Martina v
Martínkovicích
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 24
Kostel sv. Barbory v Otovicích u Broumova
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 25
Bývalý Benediktínský
klášter s kostelem
Nanebevzetí Panny
Marie v Polici nad
Metují
(foto J. Kovář).

Obr. č. 26
Hřbitovní kostel v Polici nad Metují
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 27
Kostel sv. Máří
Magdalény v Božanově
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 28
Kostel sv. Prokopa v Bezděkově nad Metují
(foto D. Velehradský).

Obr. č. 29
Kostel sv. Václava
v Machově
(foto J. Kovář).

Obr. č. 30
Kostel Všech Svatých v Hronově
(foto D. Velehradský).

10.3 Ostatní fotografické přílohy

Obr. č. 31 – Pohled na krajinu v okolí Žďáru nad Metují – prostoru dominuje stolová hora Ostaš, je zde patrná velká rozloha zemědělských ploch, které jsou nedostatečně členěny např. pomocí zeleně. Původní zástavbu obce pohltila nová výstavba kopírující městský charakter (foto D. Velehradský).

Obr. č. 32 – Pohled na krajinu v okolí Žďáru nad Metují pořízený ve stejné pohledové ose přes údolí řeky Metuje, do kterého je citlivě zasazena osada Maršov nad Metují. V pozadí se opět uplatňuje stolová hora Ostaš, jsou zde patrné znaky původní urbanistické struktury sídla a poměrně hojně je zastoupena zeleň (foto D. Velehradský).

Fotografie č. 33 a 34 dokládají, že na výrazu staveb záleží stejně jako na přítomnosti mimolesní zeleně a úhlu pohledu pozorovatele. Obě fotografie byly pořízeny ze stejného místa, se zaměřením na jinou část města (s pootočením o 90°).

Obr. č. 33 – Pohled k Broumovu od Křinic I. (foto D. Velehradský).

Obr. č. 34 – Pohled k Broumovu od Křinic II. (foto D. Velehradský).

10.4 Ostatní přílohy

Jedná se o přiložený datový nosič, který obsahuje diplomovou práci v elektronické podobě a současně jsou na něm uloženy výstupy (shp. vrstvy) jednotlivých kategorií dominantních prvků.